

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 229/19

לפני: כבוד השופט מ' מזוז
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופט ע' גרוסקופף

המערערת: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב: פלוני

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה ב-
תפ"ח 57623-06-15 מיום 26.11.2018 שניתן על ידי
הנשיא ר' שפירא והשופטים א' אליקים ו-ת' נאות פרי

תאריך הישיבה: ט"ז באלול התשע"ט (16.09.2019)

בשם המערערת: עו"ד נעמי גרנות; עו"ד עילית מידן;
עו"ד ענבל ברנסון

בשם המשיב: עו"ד מיכאל כרמל; עו"ד דן אסלנוב

פסק-דין

השופט יוסף אלרון:

1. לפנינו ערעור על זיכוי של המשיב משורה של עבירות מין חמורות שביצע
במשך קרוב לשלושה עשורים בבנות משפחתו הקטינות.

הערעור נסוב על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (השופטת ת' נאות
פרי, אליה הצטרפו הנשיא ר' שפירא וסגן הנשיא א' אליקים) בתפ"ח 57623-06-15 מיום
26.11.2018, אשר זיכה פה אחד את המשיב מחמת הספק מכל העבירות שיוחסו לו בכתב
האישום.

2. כתב האישום אשר הוגש נגד המשיב ביום 28.6.2015 ייחס לו ריבוי עבירות של בעילת קטינה, לפי סעיף 347(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) (כנוסחו בעת ביצוע העבירות) וסעיף 345(א)(3) לחוק העונשין; ריבוי עבירות של מעשי סדום בקטינה, לפי סעיף 350(א)(2) לחוק העונשין (כנוסחו בעת ביצוע העבירות) וסעיף 347(ב) יחד עם סעיף 345(א)(3) לחוק העונשין; שתי עבירות של מעשי סדום במשפחה, לפי סעיפים 351(א), 347(ב), 345(ב)(1) ו-345(א)(1) לחוק העונשין; ריבוי עבירות של עבירות מין במשפחה (מעשים מגונים), לפי סעיפים 351(ג)(2), 348(ב), 345(ב)(1) ו-345(א)(1) לחוק העונשין; ניסיון לביצוע עבירות מין במשפחה (מעשה מגונה), לפי סעיפים 348(ב), 345(ב)(1), 345(א)(1) ו-25 לחוק העונשין.

3. על פי העובדות המתוארות במבוא לכתב האישום ובאישום הראשון, בין השנים 1983-1988 ביצע המשיב בא', ילידת 1975, אחות אשתו ע', שורה של עבירות מין, בהיותה ילדה בת 8-13 שנים.

המשיב ביצע בא' את המעשים ברכבו, בעת שהסיע אותה; בבית הוריהן של ע' וא' (להלן: בית ההורים), שם נהג לישון לעיתים לפני שנישא לע'; ובמקומות בהם התגוררו הוא וע' לאחר נישואיהם, בעת שא' הגיעה לביקור, אשר יכוננו להלן: הדירה הראשונה (בה התגוררו עד אוקטובר 1984), הדירה השנייה (בה התגוררו עד יולי 1986), בית הורי המשיב (בו התגוררו עד מרץ 1987), והדירה השלישית (בה התגוררו עד ספטמבר 2006).

4. על פי המבוא לכתב האישום, בהזדמנויות רבות במועדים שאינם ידועים למערערת בין שנת 1983 ועד ליום 19.1.1986 המשיב נהג לבצע בא' מעשים מגונים, מעשי אינוס ומעשי סדום, על ידי כך שהיה מחדיר את איבר מינו ואצבעותיו לאיבר המין ולפי הטבעת של א', וכן מניח את ידה על איבר מינו לשם גירוי וסיפוק המיני.

על מעשים אלו, אשר בוצעו כאמור עד לחודש ינואר 1986, חלה התיישנות.

5. כמתואר באישום הראשון, בין יום 20.1.1986 ועד חודש יולי אותה שנה, כאשר הגיעה א' לדירה השנייה, בין היתר בכדי לשמור על ס', בתם התינוקת (ילידת חודש מרץ

1986) של המשיב וע', נהג המשיב להחדיר את איבר מינו ואצבעותיו לאיבר מינה ולפי הטבעת של א'.

החל מחודש מרץ 1987 ובמהלך השנה שלאחר מכן, בעת שהמשיב התגורר בדירה השלישית, נהג לבעול את א' באופן כמעט יום-יומי, על ידי כך שהיה מחדיר את איבר מינו לאיבר מינה, ללא הסכמתה.

6. באישום השני נטען כי בין השנים 2011-2012 ביצע המשיב מעשי סדום ומעשים מגונים באחייניתו הקטינה ר', בתה של א', בהיותה ילדה בת 12 שנים.

במסגרת האישום מתוארים – שלא על פי סדר כרונולוגי – שבעה אירועים שבהם פגע המשיב בר'. שישה מתוכם התרחשו בעת שר' הגיעה לבית בו התגוררו המשיב וע' אותה עת (להלן: הדירה הרביעית), כדי לשחק עם נכדתו או לבלות עם בתו, אשר חנכה אותה במסגרת פרויקט פר"ח. האירוע השביעי אירע בביתה של פ', סבתה של ר' (אמה של א').

באירוע הראשון, שאירע במהלך לימודיה של ר' בכיתה ו', באחד הימים בהם צפתה ר' לבדה בטלוויזיה בסלון הדירה הרביעית, התיישב המשיב לידה, לקח את ידה, הניח אותה מתחת למכנסיו על איבר מינו, והחל להזיז את ידה, לשם גירוי וסיפוק מיני. ר' הוציאה מיד את ידה וקמה מהמקום.

באירוע השני, במהלך שנת 2012, קרא המשיב לר' להיכנס לחדרו בעת ששכב על מיטתו, השכיב אותה עליו, כששניהם לבושים, וכאשר בטנה צמודה לבטנו ואיבר מינה מופנה לעבר איבר מינו. המשיב ליטף את ישבנה של ר' והחל להכניס את אצבעו לפי הטבעת שלה, תוך שהוא מסב לה כאב. בשלב זה אמרה ר' למשיב שהיא צריכה ללכת ועזבה את המקום.

באירוע השלישי, בסביבות חודש יולי 2012, קרא המשיב לר' לחדר השינה שלו בעת ששכב במיטתו, תפס בידה, קירבה אליו, הכניס את ידו מתחת לתחתוניה והחל להחדיר את אצבעו לפי הטבעת שלה, תוך שהוא מתנשף ומלקק בשפתיו. בה בעת ניסה לקרב את ידה של ר' כדי שתיגע באיבר מינו, אך היא התנגדה. המשיב חדל ממעשיו כאשר נשמעה לפתע דפיקה בדלת.

באירוע הרביעי, במהלך שנת 2012, קרא המשיב לר' למיטתו, אחז בידה והניח אותה מתחת לתחתוניו, והזיזה על איבר מינו תוך שהוא מתנשף.

באירוע החמישי ובאירוע השישי, בין שנת 2011 לחודש אוגוסט 2012, השכיב המשיב את ר' עליו במיטתו, כששניהם לבושים, כשבטנה מוצמדת לבטנו ואיבר מינה מופנה לעבר איבר מינו, והחל מזיז את גופו בצמוד לגופה תוך שהוא מתנשף. המשיב הוסיף וליטף את ישבנה של ר' מעל לבגדיה.

באירוע השביעי, שאירע באחד מימי שישי בסוף שנת 2011 או בסמוך לכך, בעת שהמשיב ור' ישבו בסלון בית סבתה של ר' וצפו בטלוויזיה, החליק המשיב את ידו מתחת לישיבנה של ר' מעל לבגדיה ונגע בו. כאשר נכנסה א' לסלון, הזיז המשיב במהירות את ידו.

7. על פי העובדות המתוארות באישום השלישי, במועד שאינו ידוע בשנת 2002, ניסה המשיב לבצע מעשה מגונה באחייניתו הקטינה ק', בתה של ת', אף היא אחות אשתו ע', שהיתה אותה עת ילדה בת 9 שנים.

בעת שק' ביקרה בדירה השלישית, במהלך משחק "מחבואים" עם ילדי המשפחה, קרא לה המשיב בעודו יושב על המיטה בחדרה של בתו, ואמר לה כי יעזור לה למצוא מקום מחבוא. כאשר ק' התקרבה, הוריד המשיב את מכנסיו וחשף את איבר מינו, פרש שמיכה על ברכיו וניסה להוריד את ראשה של ק' לעבר איבר מינו, תוך שהוא אומר לה "כי תניח את ראשה וכי יהיה לה טוב", כלשון כתב האישום. ק' ברחה מיד מהחדר.

עוד מתואר באישום זה כי בהזדמנויות שונות בעת שהיתה ק' קטינה, ביצע בה המשיב מעשים מגונים, כאשר נהג ללטף את ישבנה לשם גירוי וסיפוקו המיני, בעת שעברה בסמוך אליו.

עיקרי הרקע העובדתי

8. כעולה מהראיות שהוצגו בבית המשפט המחוזי ומפסק דינו, ע' והמשיב היו בני זוג מאז שנת 1983, ונישאו בשנת 1984.

לגרסת המערערת, המשיב החל בביצוע המעשים כלפי א' בשנת 1983, בהיותה בת 8 שנים, כאשר המעשים נמשכו עד להגיעה לגיל 13, בשנת 1988. למעט פעמיים בהן סיפרה א' לאחרים על ביצוע המעשים – פעם אחת בפני אמה ואחותה ע', ופעם אחת בפני בת דודתה א"מ – נצרה א' את האירועים בלבה ולא חשבה שתחשוף אותם עוד לעולם, ובלשונה "זה היה אמור ללכת איתי לקבר" (עמ' 221 לפרוטוקול הדיונים בבית המשפט המחוזי מיום 29.6.2011; וראה גם שם, בעמ' 207).

בחלוף למעלה משני עשורים, במחצית שנת 2011, גילתה א', לחרדתה הרבה, כי המשיב פגע גם בבתה ר'. לגרסתה של א', היא גילתה זאת כאשר נכנסה לסלון ביתה של אמה וראתה שהמשיב הוציא את ידו בבהילות מתחת לישבנה של בתה ר' (האירוע השביעי באישום השני בכתב האישום). עוד באותו לילה שוחחה עם אחותה ת' וסיפרה לה על האירוע שהיתה עדה לו. יצוין כי על פי גרסתה, באותו מועד נמנעה א' מלדבר עם בתה ר' על מעשיו של המשיב, ורק בשיחה שהתקיימה בין השתיים בחודש מאי 2012, שאלה אותה "איפה הוא נגע בה" (עמ' 219 לפרוטוקול מיום 29.6.2011).

מאורעות אלו (הגילוי שהמשיב פגע בבתה והשיחה ביניהן בעקבות זאת) הביאו את א' להתקפי חרדה ולהתדרדרות במצבה הנפשי, דבר שגרר מסכת אשפוזים במחלקה פסיכיאטרית בבית החולים במחצית השנייה של שנת 2012. במהלך תקופת האשפוז השני, ביולי 2012, סיפרה א' לבני משפחתה על הפגיעה המינית שפגע בה המשיב בילדותה.

ביום 2.9.2012 סיפרה א' לבעלה נ' על כך שהמשיב פגע בבתם, בבנם הקטין ל', ובה עצמה בצעירותה. עוד באותו ערב התקיימה פגישה בבית פ' אמה של א', בנוכחות נ', ע', בנותיהן של ע' והמשיב, ס' ו-ש', וכן חלק מאחיהן של ע' וא'. באותו לילה נפגש גם נ' עם המשיב, ע', ובנותיהן ס' ו-ש', ולמחרת היום נפגשה גם א' עם ס' ו-ש'. במסגרת כל הפגישות הללו הוצגו הטענות כלפי המשיב והתקיים דיון משפחתי באשר לאופן הטיפול המיטבי בפרשה.

9. התלונה הראשונה במשטרה נגד המשיב הוגשה יומיים לאחר מכן, ביום 5.9.2012, על ידי נ'. במסגרת התלונה טען נ' כי המשיב ביצע עבירות מין בבתו ר'. בעקבות הגשת התלונה נחקרה ר' על ידי חוקרת ילדים, ולאחר מכן נחקרה א' מספר פעמים, כאשר במהלך החקירות סיפרה גם על הפגיעות המיניות שביצע בה המשיב בילדותה. א"מ, בת דודתה של א' מצד אמה ובת גילה של א', מסרה גם היא הודעה במשטרה במסגרתה תיארה כי המשיב ביצע גם בה עבירות מין בילדותה (בין השנים 1984-1986 בקירוב).

רבים מבני המשפחה נחקרו גם הם, ובין היתר נחקרו (בחודש ספטמבר 2012) ת' אחות ע' ובתה ק', והכחישו שתיהן כי המשיב פגע גם בק'. רק בשנת 2014 הגישה ק' תלונה נגד המשיב בה תיארה כי המשיב ביצע בה מעשים מגונים, ואמה ת' אישרה גם היא את הדברים בחקירותיה בשלב זה.

ביום 28.6.2015, עם תום חקירת המשטרה בפרשה, הוגש כתב האישום נגד המשיב.

10. בתשובתו לכתב האישום הכחיש המשיב מכל וכל את האישומים המיוחסים לו, וטען כי התלונות כולן הן פרי עלילת שווא שרקמה נגדו א', בשל סכסוך עסקי שהתרחש בינו לבין אחיהן של א' וע'.

11. בית המשפט המחוזי זיכה כאמור את המשיב מחמת הספק מכל העבירות שיוחסו לו בכתב האישום, וזאת לאחר שקבע כי קיים ספק סביר לגבי האישומים כולם. בחתימת פסק הדין, הדגיש בית המשפט כי:

”שלוש המתלוננות העידו באופן נוגע ללב, קשה להתעלם משפע המתלוננות המוסרות תיאורים דומים, וכפי שכבר כתבתי מעלה בכמה מקומות, תחושת הבטן שלי היא ש'כן' היו דברים מעולם'. אלא, שלא ניתן לבסס הרשעה פלילית על תחושות בטן של היושב בדין” (עמ' 56 לפסק הדין).

ביחס לכל אחד מהאישומים, קבע בית המשפט המחוזי כי הגם שגרסאותיהן של שלוש המתלוננות א', ר' ו-ק' אינן גרסאות שקריות או משוללות יסוד, בכל זאת נתגלו בהן סתירות ואי-דיוקים המעוררים סימני שאלה לגבי היקפם, מהותם ומועדם של המעשים המיוחסים למשיב, באופן שאינו מאפשר לקבוע מעל לספק סביר כי אכן ביצע אותם.

טענות הצדדים

12. לטענת המערערת, בית המשפט המחוזי טעה ארבע ”טעויות משפטיות בולטות” באופן הבחינה והניתוח של התשתית הראייתית שנפרשה בפניו.

האחת – בכך שבחן כל אישום כעומד בפני עצמו, ונמנע מהסתכלות כוללת על תמונת הראיות המצרפית שנפרשה לפניו, באופן שעדויותיהן של המתלוננות וא"מ תחזקנה זו את זו.

השניה – בהחילו את הכלל הראייתי של "למעלה מספק סביר" על כל עדות וראיה בפני עצמה תחת שיבחן אם מכלול הראיות שהונחו בפניו מעוררות ספק סביר באשמתו של המשיב.

השלישית – ביישמו את הכלל הראייתי של "מעשים דומים כחיזוק" באופן מוטעה, כך שקבע שעל מנת שעדויות של מתלוננות אחרות תוכלנה לשמש חיזוק, נדרש כי ימצא להן עצמן חיזוק או סיוע.

הרביעית – בהניחו בטעות כי קיומה של טענה מפורטת בכתב האישום מהווה תנאי הכרחי להרשעה.

לשיטת המערערת, הטעויות המשפטיות הללו של בית המשפט המחוזי מצדיקות כשלעצמן את בחינת התשתית הראייתית מחדש על ידי ערכאת הערעור, ואת התערבותה במסקנותיה של הערכאה הדיונית.

13. בנוסף נטען, כי בית המשפט המחוזי נתן משקל יתר לעובדות שבשולי עדויותיהן של המתלוננות וא"מ, בניגוד לכללים המנחים בפסיקה באשר לבחינתן של עדויותיהן של מתלוננות בעבירות מין.

לשיטת המערערת, מסקנתו של בית המשפט המחוזי בדבר זיכוי של המשיב אינה סבירה, בפרט כאשר בית המשפט הדגיש שהמתלוננות אינן דוברות שקר, לא מדובר בעלילת שווא כלפי המשיב, ואין יסוד לטענה שא' השפיעה על יתר המתלוננות להגיש תלונות שווא נגד המשיב.

14. המשיב טוען, מנגד, כי אין להתערב בממצאי העובדה והמהימנות שנקבעו על ידי בית המשפט המחוזי, שהתרשם באופן ישיר מהעדים ומהראיות. לשיטת המשיב, בית המשפט המחוזי לא נתן אמון בגרסאות המתלוננות, והדבר עולה במרומוז מאמירות שונות בפסק הדין; ומכל מקום, לשיטת המשיב, הסתירות המהותיות שמצא בית המשפט בעדויותיהן אינן מאפשרות את הרשעתו בדין.

המשיב מוסיף וטוען כי בחינה מצרפית של עדויות כל המתלוננות דווקא מחזקת את מסקנת בית המשפט המחוזי באשר לזיכויו, שכן המתלוננות – כולן בנות משפחה אחת – "שוחחו ותיאמו גרסאות באופן בוטה", ובמובן זה גם לא ניתן לראות בעדותה של אחת חיזוק או סיוע לעדות האחרת.

דיון והכרעה

על התערבותה של ערכאת הערעור בממצאי עובדה ומהימנות של הערכאה הדיונית

15. התיק שלפנינו מעורר במלוא עוזה את שאלת גבולות התערבותה של ערכאת הערעור בממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית.

המערכת עצמה מכירה בכך כי היא ניצבת בפני משוכה גבוהה בבואה לערער על הכרעת דין מזכה שניתנה פה אחד, כאשר שופטי המותב קמא התרשמו באופן ישיר ובלתי אמצעי מהעדים שהעידו בפניהם ומהראיות הרבות שהוגשו להם. משוכה זו גבוהה אף יותר בשל כך שהעבירות שיוחסו למשיב הן עבירות מין בתוך המשפחה, וכאשר מטבע הדברים מדובר בהכרעה בין שתי גרסאות נוגדות, ולכן יש חשיבות מיוחדת להתרשמותה של הערכאה הדיונית ממהימנות עדותם של נפגעי העבירה.

יחד עם זאת, אחד החריגים הידועים לכלל אי-התערבותה של ערכאת הערעור בממצאי הערכאה הדיונית, הוא כאשר ממצאים אלו מתבססים על שיקולים שבהגיון או מסקנות משפטיות שגויות, להבדיל מהערכת מהימנות ברורה וחד משמעית של העדים (ראה, בין היתר: ע"פ 8146/09 אבשלום נ' מדינת ישראל, בפסקה 19 (8.9.2011)).

16. באי-כוח הצדדים השכילו להבין נקודה זו, ולכן הרחיבו טיעוניהם בפתח הדיון שלפנינו בשאלות האם בית המשפט המחוזי קבע ממצאי מהימנות ברורים ביחס לעדויותיהן של שלוש המתלוננות והאם פסק הדין מלמד כי הוא נתן אמון מלא בגרסאותיהן.

חזרתי ועיינתי בקביעות המהימנות השונות לאורך פסק הדין, ומצאתי כי בית המשפט המחוזי נמנע מלקבוע קביעות נחרצות וחד-משמעיות לגבי מהימנותן של המתלוננות, ובחר תחת זאת לבטא רושם מסויג ומורכב, בפרט באשר לעדותה של א', המתלוננת באישום הראשון.

יחד עם זאת, בית המשפט שב והדגיש כי הוא מאמין למתלוננות שהן לא בדו את הדברים מליבן וכי לפחות הגרעין הקשה של האירועים וההתרחשויות שתיארו אכן התרחשו במציאות, אך בשל קשיים וסימני שאלה שונים שהתעוררו באשר לגרסאותיהן, שאינם מצויים דווקא בליבת הדברים, לא ניתן להרשיע את המשיב במיוחס לו מעל לספק סביר.

17. בנסיבות מיוחדות אלה – בהן לא ניתן לומר כי קביעותיה של הערכאה הדיונית מתבססות באופן מובהק על ממצאי מהימנות – נפתח השער לערכאת הערעור להתערב בהכרעה העובדתית.

ואולם, בהעבירה תחת שבט הביקורת את קביעותיה העובדתיות של הערכאה הדיונית, נדרשת ערכאת הערעור ליתן משקל להתרשמותה של האחרונה מאמינותם של העדים אשר העידו בפניה (ראה והשווה: ע"פ 4453/16 מדינת ישראל נ' פלוני, בפסקה 7 ((20.7.2017)). תובנה זו תהא בבחינת עמוד האש לפני המחנה אשר יוביל אותנו בבואנו לבחון את הראיות שנפרשו בפני בית המשפט המחוזי באישומים השונים.

על סבירותו של הספק

18. בעיקרי הטיעון שהוגשו לנו ובטיעונייהם בעל-פה במהלך הדיון, פרשו בפנינו הצדדים יריעה רחבה בשאלת גבולותיו של הספק הסביר.

באת-כוח המערערת טענה, כי קביעותיו החוזרות ונשנות של בית המשפט המחוזי לאורך פסק דינו, לפיהן ראיה זו או אחרת אינה עומדת במבחן הספק הסביר – יסודן בטעות משפטית; שכן "המחוקק אינו דורש כי כל עדות ועדות בפני עצמה תעמוד ברף הראייתי הגבוה של מעבר לספק סביר" (עמ' 3 לנימוקי הערעור). על כן, לשיטתה, טעה בית המשפט המחוזי "במיקום הגיאומטרי של המונח 'ספק סביר'" (שם, בעמ' 4).

בא-כוח המשיב טען, מנגד, כי יש לבחון ביחס לכל ראיה בנפרד האם ביכולתה לעורר ספק סביר באשמת המשיב, ולעניין זה אין לבחון את הצטברותן של הראיות יחדיו, שכן אחרת "ירוקן ההליך הפלילי מתוכן" (עמ' 4 לעיקרי הטיעון מטעם המשיב).

במחלוקת מלומדים זו, דעתי היא כדעת באת-כוח המערערת.

19. עיון בפסק דינו של בית המשפט המחוזי מלמד כי בית המשפט בחן כל עדות וכל ראיה בפני עצמה תוך ניסיון ליתן מענה על השאלה האם זו עומדת במבחן הספק הסביר. כך למשל קבע בית המשפט כי הוא לא שוכנע מעל לספק סביר שהוכחה טענת א' לפיה חשפה את הפגיעות בפני אמה ואחותה בילדותה (פסקאות 59 ו-63 לפסק הדין); כי אי-אזכורם של פרטים המופיעים בחקירת הילדים של ר' גם בעדותה מעוררים ספק סביר בגרסתה (פסקה 81 לפסק הדין); וכי העובדה שק' ות' לא סיפרו בחקירת המשטרה בשנת 2012 על מעשי המשיב מעוררת אף היא ספק סביר בגרסתן (פסקאות 102 ו-106 לפסק הדין).

בעשותו כן נפל בית המשפט המחוזי לכלל טעות. משמעותו של רף ההוכחה "מעבר לספק סביר" אינה כי יש לבחון ביחס לכל ראיה בנפרד האם ביכולתה לעורר ספק סביר באשמתו של הנאשם העומד לדין, אלא כי על בית המשפט מוטל לבחון את הצטברותן של הראיות יחדיו, ולקבוע האם יש בהן יחד כדי להביא למסקנה חד-משמעית לפיה הנאשם אכן ביצע את המיוחס לו בכתב האישום.

20. סעיף 34(א) לחוק העונשין, שכותרתו "נפקותו של ספק", מעגן בחוק את מידת ההוכחה הנדרשת לצורך הרשעתו של נאשם בפלילים. וכך מורנו הסעיף:

"לא יישא אדם באחריות פלילית לעבירה אלא אם כן היא
הוכחה מעבר לספק סביר".

התפיסה המקובלת בפסיקה ובספרות המשפטית, היא כי רף הוכחה זה דורש רמה גבוהה של ודאות לצורך הוכחת העובדות נשוא כתב האישום, אבל לא בטחון ודאי. הספק הסביר הוא למעשה נקודת האיזון של נטל השכנוע: אם שוכנע בית המשפט כי תמונת הראיות כולה מתיישבת עם גרסת התביעה, עליו להרשיע את הנאשם העומד לדין, אך אם הציג הנאשם גרסה אפשרית לחפותו – אף אם אין גרסה זו משכנעת יותר או מתקבלת על הדעת יותר מזו שהציגה התביעה – על בית המשפט לזכותו מחמת הספק.

לשון אחר, לצורך זיכוי של נאשם מחמת הספק, די לו להציג גרסה עובדתית אשר אינה מתיישבת עם יסודות האישום. ה"ספק" שעל הנאשם לעורר נדרש להיות "סביר" במובן זה שיש לגרסתו אחיזה הגיונית במציאות; היא מעוגנת בחומר הראיות שהוצג לבית המשפט; וביכולתה להעלות סימני שאלה באשר לאמיתות הגרסה שהציגה התביעה.

21. טענת הגנה אפשרית של נאשם שעשויה לעורר בליבו של בית המשפט את אותו ספק סביר היא הטענה כי נרקמה נגדו עלילת שווא. בצדק טען בא-כוחו של המשיב, כי כשם שהתביעה אינה נדרשת להוכיח מניע למעשיו של נאשם לצורך הרשעתו, כך גם נאשם אינו צריך להוכיח מניע מצד המתלונן לטפול עליו האשמות (ראה: ע"פ 3250/10 מדינת ישראל נ' פלוני, בפסקה 35 לפסק דינה של השופטת ע' ארבל (12.1.2012)).

אלא שבמקרה זה קביעתו העובדתית והמפורשת של בית המשפט המחוזי היא "שלא הוכח שהמדובר בעלילות שווא חוצות דורות וחוצות זמנים" (פסקה 72 לפסק הדין), כטענת המשיב.

בקביעה נחרצת זו לא מצאתי כל מקום להתערב.

22. משנדחתה טענת המשיב לעלילת השווא, ולא הוצג כל הסבר אחר לתמונה הראייתית המצטיירת מהראיות שהציגה המערערת בבית המשפט המחוזי, בה אדון בהרחבה להלן – ואשר לפיה המשיב ביצע את המעשים המיוחסים לו – באתי לכלל מסקנה כי אין עוד כל אפשרות אחרת מלבד הרשעת המשיב בדינו.

23. ומכאן – לדיון מעמיק בתשתית הראייתית שהוצגה בכל אחד מהאישומים, ולמסקנות הנלמדות ממנה לחובת המשיב.

בנסיבות העניין, משסבור אני כי שגה בית המשפט המחוזי בניתוח הראיות שהובאו בפניו, בהערכת משקלן ובמתן הפרשנות הראויה להן, נדרשתי לבחינת מלוא התשתית הראייתית שהונחה בפני בית המשפט המחוזי באופן דווקני, מפורט, ולעומקן של הראיות.

האישום הראשון

24. כזכור, במסגרת האישום הראשון יוחסו למשיב עבירות רבות של בעילת קטינה ועבירות רבות של מעשי סדום בקטינה, וזאת בשל פגיעתו המתמשכת בגיסתו א', בהיותה בת 11-13 שנים.

25. א' מסרה את עדותה בפני בית המשפט המחוזי במשך שלוש ישיבות ממושכות. על המעשים שביצע בה המשיב בבית ההורים, שחלה עליהם התיישנות, העידה א' כי

כאשר ישן המשיב בבית הוריה, הוא היה מגיע למיטתה בשעות הלילה המאוחרות, לאחר שצפה בטלוויזיה, ובעת שנמה את שנתה:

"הוא פשוט היה מוריד לי את המכנסיים, לא עד הסוף, ופשוט היה דוחף לי אצבעות" (עמ' 200 לפרוטוקול הדיון מיום 29.6.2016).

על המעשים שביצע בה המשיב בדירה הראשונה, אשר עליהם חלה התיישנות,

העידה:

"בזמן שע' היתה במקלחת [המשיב] היה פשוט ניגש אליי ולא משנה באיזה סיטואציה אני הייתי, אני זוכרת את [המשיב] ניגש אליי, מוריד לי את המכנסיים, דוחף אצבעות, מכל הכיוונים" (שם).

על המעשים אשר ביצע בה המשיב בדירה השניה, העידה:

"הוא פשוט כל הזמן שהוא היה רואה אותי והיה לו רגע אחד שאחותי לא היתה בבית ... הוא היה ניגש אליי מאחורה פשוט וכל הזמן היה מכניס את היד שלו אחורה, כל הזמן. והייתי משתדלת כאילו אני זוכרת את עצמי כל הזמן להיות עסוקה כאילו לא לעמוד במקום אחד כדי שלא, כדי שהוא לא יתקרב ... אבל כשהיה את הזמן הגדול מה שנקרא שאחותי באמת לא היתה והדלת היתה נעולה אז שם הוא היה מבצע בי את המעשים הקשים והמעשים הקשים שלו זה פשוט להוריד לי מכנסיים ולהחדיר לי את כל הזוהמה שלו. את הידיים שלו. ובאיזה שהוא שלב זה הגיע גם לאיבר המין שלו" (שם, בעמ' 201-200).

אשר למעשים שביצע בה המשיב בבית הוריו העידה:

"שם הוא גם היה מבצע בי את המעשים האלה ... להחדיר את היד, להחדיר את האצבעות, באופן קבוע" (שם).

על המעשים שביצע בה המשיב בדירה השלישית, העידה:

"[בדירה השלישית] זה היה הסיוט הגדול של החיים שלי. ... היה המון זמן פנוי ל[משיב], ושם נפגעתי בצורה כבר כואבת, בצורה שזה כבר היה גם כאבי תופת מעבר לכאב הנפשי, סבלתי כבר מכאבים, כאבים פיזיים. כאבים של בן אדם שמוריד לי את המכנסיים, בכל זמן אפשרי, איך שע' יוצאת מהדלת הוא ישר סוגר עם הוו למעלה ומתחיל

עם ה'ששש...ששש' סוגר את הדלת ופשוט מאוד מתעלל בי קשות. מתעלל קשות זה אומר להוריד את המכנסיים ולהכניס אצבעות אם זה לפי הטבעת ואם זה לנרתיק, ואם זה פשוט להשכיב אותי על המיטה, לבקש תנוחה שתמיד אני אהיה מאחורה, ושאני ארים את הישבן כלפי מעלה, אני זוכרת את עצמי שוכבת כמו כלב, על המיטה, והוא היה עושה את מה שהוא עושה. אני סבלתי כאבי תופת, היה יום אחד יום שישי שזה היה פעם מאוד כואבת שאני בחיים לא שוכחת אותה, ויום למחרת בשבע בבוקר קיבלתי את המחזור בפעם הראשונה בחיים שלי, הייתי בת 11 וחצי, את הבהלה של אותו יום אני לא אשכח בחיים. ... אני הבנתי מה הוא עשה לי לילה לפני, והבנתי שמהו לא טוב קרה לי" (שם, בעמ' 201-202).

בהמשך, לשאלת הפרקליטה, פירטה את אופי המעשים שביצע בה המשיב בדירה השלישית:

"אמרתי שהוא היה מחדיר גם אצבעות וגם את איבר מינו... בואי נגיד אם היה לו הרבה זמן פנוי אז זה היה עם האיבר מין... וכשזה היה משהו שעוד ע' היתה בבית או במקלחת אז זה היה ממש להכניס אצבעות, או לעלות עליי ולאונן על עצמו עם איבר המין שלו ומעבר לזה הוא גם כל הזמן היה נותן לנו לאונן לו, כאילו הוא היה נותן לי כל הזמן להחזיק לו את איבר המין ולעשות לו, וכשהייתי אוחזת באיבר המין שלו הוא היה עושה ששש, ששש, ששש" (שם, בעמ' 203).

א' תיארה שהמעשים נפסקו כשהיתה בערך בת 13, לאחר שהתיידדה עם בחורה מבוגרת ממנה, והחברות ביניהן "נתנה לי את הכוח לא להגיע לשם יותר" (שם, בעמ' 203).

26. לאחר שבחן את גרסת א' ואת הראיות הנוספות שהוצגו לתמיכה בה, קבע בית המשפט כי על אף שגרסתה אינה שקרית, יש לזכות את המשיב מחמת הספק מהעבירות המיוחסות לו באישום זה, בשל קשיים שונים במסכת העובדתית לה טענה המערערת.

בטרם אדון בקשיים אלו, ובשל חשיבות הדברים להכרעה בשאלות העומדות על הפרק, אציג את ממצאי המהימנות שנקבעו ביחס לעדות א' מזה והמשיב מזה.

27. בית המשפט המחוזי נמנע מלקבוע באופן חד-משמעי האם עדות א' היתה מהימנה עליו, אך התבטאויות שונות לאורכו של פסק הדין מלמדות כי בית המשפט

התרשם מאמינותה של א', על אף מורכבות עדותה ועל אף הקושי לבסס עליה בלבד ממצאי עובדה מוחלטים.

מאחר ששאלת מהימנות המתלוננות עומדת בלב הערעור, וכדי לפרוש את התמונה המלאה, אצטט להלן את מכלול ההתבטאויות בפסק הדין הנוגעות למהימנותה של א'.

28. בהתייחס למכלול הפגיעות שתיארה א' בעדותה, קבע בית המשפט כי:

"לא ניתן לומר שעל פניו תיאוריה היו מופרכים, שכן היא תיארה מסכת של מעשים מיניים חמורים, שבוצעו לפני שנים רבות, בנסיבות אפשריות" (פסקה 27 לפסק הדין).

בהמשך נקבע, ביחס למכלול עדותה, כי:

"לפיכך התרשמתי מא' הייתה מורכבת. מחד – לא אוכל לומר שהסתירות ואי הדיוקים שהתגלו בדבריה מחייבים את המסקנה הברורה כי בחרה לשקר לגבי כל אחד ואחד מהפרטים שמסרה וכי 'לא היו דברים מעולם'; ומאידך – חלק מתיאוריה היה מוגזם (כגון שהמעשים בוצעו בתקופה מסוימת יום יום), חלק מהטענות היו דרמטיות יתר על המידה, וקיימים כמה סימני שאלה כבדי משקל לגבי הגרסה של א', כמו גם אי התאמות בין הגרסה של א' במשטרה לבין הגרסה שמסרה בבית המשפט, שלא מצאו את פתרונם לעת סיום הצגת הראיות בתיק" (פסקה 29 לפסק הדין).

לאחר שדן בית המשפט בקשיים המתעוררים באשר לאפשרות אימוץ גרסתה של

א', נקבע, בסיכום הדברים, כי:

"לו היה צורך להכריע בשלב זה של הדיון בדבר גרסתה של א', מסקנתי הייתה כי לא הוכח שהמדובר בגרסה שקרית או בגרסה משוללת יסוד, אך היא אינה מפורטת דיה ומלווה בקשיים לא מבוטלים" (פסקה 40 לפסק הדין).

משכך, נקבע כי "העדויות של א' כשלעצמה אינה מספיקה להרשעה" (פסקה 43

לפסק הדין).

בנוסף לקביעות כלליות אלו, ניכרת התלבטותו של בית המשפט באשר לגרסת א' גם ביחס לעניינים נקודתיים. כך למשל, בהתייחס לשאלה מדוע לא סיפרה א' למטפליה בדבר הפגיעות המיניות, נקבע כי:

"קיימים קשיים בנוגע לגרסת א', אשר אינם בהכרח מצטברים לכדי המסקנה שלא היו דברים מעולם, אך אינם מאפשרים לקבוע ממצאי עובדה ברף הנדרש, רק על יסוד עדותה" (פסקה 37 לפסק הדין).

בסיכום האישום הראשון קבע בית המשפט כך:

"לא אוכל לומר שגרסתה של א' שקרית, וכפי שכבר צוין – טענות הנאשם [המשיב – י' א'] לגבי המניע נדחות מכל וכל. אלא שכפי שפורט, קיים ספק, לגבי ביצוע העבירות הנטענות, לגבי היקפן, מהותן ומועדן – ולא אוכל לומר כי הגרסה הוכחה מעבר לכל ספק סביר כנדרש. יכול מאוד להיות שאכן התבצעו עבירות מצד הנאשם כלפי א' בשנות ה-80 – אך הגרסה שבכתב האישום, הכללית מדי, לא הוכחה מעבר לכל ספק סביר, ויובהר שוב כי אין ללמוד מכך שא' שיקרה לגבי מסכת האירועים שהיא תיארה" (פסקה 74 לפסק הדין).

29. לעומת המהימנות החלקית לפחות שייחס בית המשפט לגרסת א', לא נקבעו ממצאי מהימנות חד משמעיים ביחס לעדות המשיב בכללותה. ובכל זאת, הסתייגותו של בית המשפט המחוזי מעדות המשיב לכל הפחות נרמזת בקביעתו לפיה:

"לא מצאתי את עדות הנאשם [המשיב – י' א'] כשקרית באופן ברור" (פסקה 72 לפסק הדין).

לצד זאת, ביחס לשני עניינים נקודתיים בעדותו של המשיב מצא בית המשפט לנכון לקבוע ממצאי מהימנות.

ראשית, בית המשפט התרשם כי המשיב "לא דייק בחלק מהפרטים בכל הנוגע לתקופות שבהן הוא וע' גרו בכל אחת ואחת מהדירות". על אף זאת, קיבל בית המשפט את עמדת המשיב לפיה מקורם של אי-דיוקים אלו בחלוף הזמן, וקבע כי "גרסתו לגבי המועדים, הגם שהתבררה כלא מדויקת, אינה עולה כדי שקר" (פסקה 68 לפסק הדין).

שנית, בית המשפט דחה באופן מפורש את גרסת המשיב, לפיה א' בדתה עלילת שווא נגדו, ואף השפיעה על א"מ, ר' וק' לטפול עליו עלילת שווא, כנקמה על סכסוך עסקי בינו לבין אחיהם של א' וע', שהיה שותפו העסקי לשעבר של המשיב.

בית המשפט קבע כי "אין ולו בדל של ראיה לקונספירציה כזו"; כי טענה זו של המשיב אינה הגיונית ואינה מתיישבת עם יתר הראיות שהוצגו, לרבות עדותו של האח ועדויות יתר בני המשפחה; וכי אין זה מתקבל על הדעת שסכסוך עסקי זה יהיה מניע לבדיית עלילה מצידה של א' דווקא. יחד עם זאת נקבע, כי אין בדחיית טענת הגנה זו כדי להוות ראיה עצמאית התומכת בגרסת המערער לאירועים.

30. אין ספק כי היעדרה של קביעת מהימנות ברורה ביחס לעדות המשיב ולגרסתו אינה מקלה על מלאכתה של ערכאת הערעור הנדרשת לבחון את הטענות העובדתיות והמשפטיות של הצדדים לערעור, ועל כך יש להצר. חוסר זה מותיר מקום רב לפרשנות: בעוד שהמשיב טוען כי בית המשפט התרשם באופן חיובי מעדותו, טוענת המערערת כי ההיפך הוא הנכון.

מכל מקום, אם נניח על כף המאזניים את התרשמותו של בית המשפט המחוזי מעדותם של א' והמשיב זו מול זו – נדמה כי בית המשפט ייחס מהימנות רבה יותר לגרסת א'. אמנם, בכך בלבד אין כדי לאיין את האפשרות לקיומו של ספק סביר, אך בכל זאת נודעת לדבר חשיבות בבחינת התשתית הראייתית כולה.

31. ממכלול האמירות בפסק הדין ביחס למהימנותה של א' לעומת מהימנות המשיב, מצטיירת אפוא תמונה לפיה בית המשפט המחוזי האמין לגרסת א', אך קשיים ואי-התאמות שונות בעדותה הביאו אותו לקבוע כי לא ניתן להסתמך על עדות זו לבדה לצורך ביסוס הרשעתו של המשיב במיוחס לו.

לו היתה מצטיירת תמונה ראייתית אחרת – למשל אם עדותה של א' היתה נתפסת כשקרית, מופרכת או בלתי מהימנה לחלוטין – כי אז יתכן שלא היה מקום להתערב בממצאיה העובדתיים של הערכאה הדיונית. ואולם, במצב בו בית המשפט התרשם כי עדותה של א' לכל הפחות "אינה משוללת יסוד" ו"אינה שקרית", פתוחה הדרך בפני ערכאת הערעור לבחון לגופם את אותם קשיים וחוסרים ראייתיים שעוררו את הספק הסביר בליבה של הערכאה הדיונית.

למלאכה זו אפנה כעת.

הקשיים שהוצגו בפסק הדין ביחס לגרסת א' והתמודדות עימם

32. הקושי הראשון שמצא בית המשפט באימוץ גרסת המערערות, הינו כי כתב האישום נוסח באופן כוללני, ללא פירוט של "מעשים נקודתיים ממוקדים". נקבע, כי בהינתן שמגוריו של המשיב בדירות המגורים השונות אינו שנוי במחלוקת, התיאור הכללי של המעשים ושל טווח הזמנים מקשה על אפשרותו להתגונן מפני המיוחס לו, ואינו מאפשר לבית המשפט היושב בדין "לקבוע מה בדיוק קרה, איך קרה ואיפה קרה – ככל שאכן קרה" (פסקה 30 לפסק הדין).

33. עיון באישום הראשון בכתב האישום מלמד כי כתב האישום אכן לא מפרט אירועים ספציפיים שבהם בעל המשיב את א' או ביצע בה מעשי סדום.

יחד עם זאת, מתייחס כתב האישום למסגרת זמנים ברורה ולמקומות מסוימים בהם בוצעו המעשים: החל מיום 20.1.1986 ועד חודש יולי 1986 – בדירה השניה; וכן החל מחודש מרץ 1987, במשך כשנה – בדירה השלישית. אשר לתכיפות המעשים, נכתב כי בדירה השניה בוצעו המעשים "בתדירות גבוהה", ואילו בדירה השלישית "על בסיס כמעט יום-יומי".

34. כידוע, סעיף 85(4) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי), מורה כי על כתב האישום להכיל את "תיאור העובדות המהוות את העבירה, בציון המקום והזמן במידה שאפשר לבררם". מכוח סעיף זה, רשאי נאשם לטעון, כטענה מקדמית, כי כתב האישום שהוגש נגדו נוסח בצורה כללית עד שהוא אינו יכול להתגונן מפני המיוחס לו (ע"פ 4776/10 פלוני נגד מדינת ישראל, בפסקה 104 (22.10.2012); להלן: ע"פ 4776/10).

ואולם, בית משפט זה שב ופסק כי טענות מעין אלו יתקבלו במקרים נדירים בלבד. זאת, כאשר כתב האישום מנוסח בצורה כה כללית עד אשר הגנתו של הנאשם קופחה, במובן זה שאין בידי יכולת אפקטיבית להתגונן מפני העובדות המתוארות בכתב האישום (ע"פ 7150/06 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 35 (26.8.2008); רע"פ 5978/04 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 12 (20.2.2006); ע"פ 4776/10, בפסקה 106).

זאת ועוד, נקבע כי כאשר מדובר בעבירות מין אשר בוצעו בקטינים על פני תקופה ממושכת – כבנסיבות האישום הראשון דנן – הרי שאין לדקדק בנוסחו של כתב

האישום ולהקפיד כי יכלול את המקומות והמועדים המדויקים שבהם אירעו המעשים (שם, בפסקה 105).

בנסיבות אלה, ובשל העובדה שא' היתה קטינה רכה בשנים בעת שבוצעו המעשים, כמו גם בשל הזמן הרב שחלף מאז, איני שותף לעמדת בית המשפט המחוזי לפיה נוסחו הכוללני של כתב האישום תומך בזיכוי של המשיב מחמת הספק, בשל הקושי להתגונן מפני המיוחס לו.

35. יתירה מזאת, והיא העיקר. מעיון בעדותה של א' הן בהודעותיה במשטרה והן בעדותה בבית המשפט עולה כי היא היטיבה לקשור בין אופי המעשים שביצע בה המשיב לבין המקומות בהם בוצעו – הדירות בהן התגורר יחד עם אחותה ע'.

א' תיארה את הנסיבות בהן נכחו השניים יחד באותה דירה – אם כאשר המשיב הגיע ללון בבית הוריה בטרם נישא לאחותה, אם כאשר באה לבקר אותם בדירתם הראשונה לאחר נישואיהם, ואם כאשר נתבקשה להשגיח על אחייניתה בדירה השניה והשלישית, בהיעדרה של ע' אשר שהתה אותה עת בעבודה.

א' הוסיפה ותיארה מדרג של חומרה בביצוע המעשים – מן הקל אל הכבד – במהלך השנים, תוך שהדגישה כי המעשים החמורים יותר בוצעו כאשר אחותה נעדרה מהבית לפרקי זמן ארוכים יותר ולמשיב היה די זמן לבצע בה את זממו.

לטעמי, די בתיאוריה אלו של א', כפי שנמסרו בהודעותיה במשטרה ובעדותה בבית המשפט, כדי לפרוש תשתית עובדתית מבוססת דיה, שמפניה ניתנה למשיב הזדמנות נאותה להתגונן במהלך המשפט.

36. הקושי השני שמצא בית המשפט, הוא כי קשה היה להבין מעדותה של א' בהתייחס לאירועים ממוקדים ומפורטים עליהם סיפרה, האם התרחשו לפני המועד בו התיישנו העבירות או לאחריהן.

איני מקבל את גישת בית המשפט המחוזי אף בעניין זה. כפי שתואר, א' קשרה היטב בין המעשים שתיארה לבין הדירות בהן התגורר המשיב, באופן בו נקשרו מעשים אלה לעוגנים מוחלטים של זמן ומקום.

בפרט תיארה א' כיצד החמירו הפגיעות לאחר הולדת ס', בתם של המשיב וע', עליה נתבקשה להשגיח בשעות אחר הצהריים. כפי שנתברר, ס' נולדה בחודש מרץ 1986, כחודשיים לאחר המועד הקובע לעניין ההתיישנות, וכל המעשים שבוצעו לאחר לידתה לא התיישנו.

37. הקושי השלישי שהזכיר בית המשפט, הוא קיומם של "סימני שאלה לגבי גרסתה של א'", הנובעים מפער בין "הנתונים שאותם מסרה א' במשטרה עם הדברים שמסרה מעל דוכן העדים" (פסקה 32 לפסק הדין).

מקובלת עליי בעניין זה טענת המערערת, לפיה מעבר לאמירה כללית זו, בית המשפט לא הצביע על פער או על סתירות כלשהן בין הודעותיה של א' במשטרה לבין עדותה בבית המשפט.

עיינתי בכל הודעותיה של א' במשטרה (27/נ-21/נ) שנמסרו בין חודש ספטמבר 2012 לחודש יוני 2014, ומצאתי כי הגרסה שנמסרה בכולן דומה, גם אם לא זהה במדויק, לגרסתה של א' כפי שנמסרה מעל דוכן העדים, הן בחקירתה הראשית הן בחקירתה הנגדית. בכל ההזדמנויות הללו מסרה א' תיאורים דומים ביחס לנסיבות בהן בוצעו המעשים וביחס לאופיים.

38. לצד זאת, שוני מסוים ניתן בין גרסתה במשטרה וגרסאותיה בחקירתה הראשית ובחקירה הנגדית ניתן למצוא ביחס לתיאור הפגיעות שפגע בה המשיב בבית הוריו.

בכתב האישום לא תוארו מעשים מיניים שביצע המשיב בא' בתקופה בה התגוררו הוא וע' בבית הוריו (בין חודש יולי 1986 לחודש מרץ 1987). בנימוקי הערעור ובדיון שנערך בפנינו הודתה באת-כוח המערערת כי תיאור המעשים שביצע המשיב בא' בבית הוריו נשמט מכתב האישום בטעות.

בשש הודעותיה הראשונות במשטרה לא התייחסה א' למעשים מיניים שביצע בה המשיב בעת שהתגורר עם ע' בבית הוריו בתקופה האמורה. רק בהודעתה האחרונה מיום 2.6.2014, לשאלתו המפורשת של החוקר "האם שם הוא פגע בך?", היא השיבה בחיוב והוסיפה:

"הם גרו שם בערך חצי שנה. בבית הזה למשל היה מטבח, (המשיב) היה מגיע אחריי למטבח, אני לא זוכרת בדיוק

מה הייתי עושה שם, אני הייתי בגיל 10, [המשיב] היה מגיע מאחורה ולוקח אותי הכל בעדינות לכיסא בתוך המטבח, זה מטבח ענק, אמא שלו יושבת בבית ולא במטבח זה יחידה נפרדת, ושוב הוא יושב על הכיסא מוריד לי את המכנסיים ואני מתיישבת על איבר מינו, פעם היה חודר מאחורה בפי הטבעת ופעם היה חודר מקדימה" (נ/27, בעמ' 3).

בחקירתה הראשית תיארה א' כי בתקופה שבה התגוררו המשיב וע' בבית הוריו, המשיב היה "מבצע בי את המעשים האלה... להחדיר את היד, להחדיר את האצבעות" בחדר השינה של הוריו (עמ' 201 לפרוטוקול הדיון מיום 29.6.2016). לעומת זאת, בחקירתה הנגדית הציגה א' גרסה רחבה יותר, לפיה המשיב קיים איתה "מגע מיני מלא" בבית הוריו, הן במטבח והן בחדר השינה (עמ' 397 לפרוטוקול הדיון מיום 18.7.2016).

במסגרת נימוקי הערעור, הסכימה באת-כוח המערערת כי מדובר ב"פער מהותי", אשר הגם שאינו פוגם ב"גרעין הקשה" של עדותה של א', יתכן שיהיה בו כדי להצדיק זיכוי של המשיב מהמעשים שעל פי הנטען ביצע בא' בבית הוריו.

בנסיבות אלה, והגם שבהשמטת המעשים מכתב האישום אין כדי לשלול את האפשרות להרשיעו בהם (בהתאם להוראת סעיפים 184 ו-216 לחוק סדר הדין הפלילי), אני סבור כי לא הוכח מעל לספק סביר כי המשיב ביצע עבירות מין בא' גם בתקופה שבין חודש יולי 1986 לחודש מרץ 1987, בעת שהתגורר עם ע' בבית הוריו.

יחד עם זאת, הפער המסוים בין גרסאותיה של א' בעניין נקודתי זה, רק מדגיש את גרסתה הקוהרנטית ביחס לפגיעות האחרות שתיארה בהודעותיה במשטרה ובעדותה בבית המשפט, באופן שאינו מעורר כלל את אותם "סימני שאלה" שנזכרו בפסק דינו של בית המשפט המחוזי.

39. במסגרת הקושי השלישי הנדון, בית המשפט ציין "דוגמא אחת לטענה שמעוררת קושי" מצד א', שלפיה בעקבות הפגיעות, שכללו החדרת אצבעותיו של המשיב ואיבר מינו לפי הטבעת שלה, היא החלה לסבול מדימומים, מאי-שליטה על הסוגרים או מתופעות רפואיות נוספות, ובגיל 12 אף הופנתה לחדר מיון בשל דימומים עקב מעשי המשיב. בית המשפט שלל טענה זו, משלא הוצגה לביסוסה ראיה כלשהי מהתקופה הרלוונטית, בכלל זה תיעוד רפואי או עדות אמה של א'.

אכן, לא הוצג תיעוד רפואי התומך בגרסתה של א' לעניין התופעות הרפואיות, ומהתיעוד שהוצג עולה לכאורה כי תופעת ה"פיסורה" ממנה סובלת א' החלה בשנת 2012 ולא במועד מוקדם יותר, כפי שטענה א' (נ/24, בעמ' 4).

בעניין זה אציין, כי איני סבור שעדותה של פ' אמה של א' היתה עשויה לשפוך אור על שאלת הנזק הרפואי שנגרם על פי הנטען לא' בהיותה קטינה, לנוכח העובדה שהאם הכחישה מכל וכל את הפגיעות בבתה, כפי שיתואר בהמשך, בחלק הדיון העוסק בראיות החיזוק. בנסיבות אלה, אין בעובדה שהאם לא נשאלה על כך כדי להעלות או להוריד.

כך או כך, היעדרה של ראיה התומכת בטענת א' בעניין זה יכולה אולי להעיד כי המעשים לא גרמו לה באותו מועד לנזק גופני ארוך טווח, אך בניגוד לעמדת בית המשפט המחוזי, איני סבור כי היעדר זה מפחית ממשקלה או ממחימתה של עדותה של א' לגבי ביצוע המעשים עצמם.

40. קושי רביעי לקבל את גרסת א' מצא בית המשפט בכבישת עדותה לאחר שגילתה את הפגיעה בבתה. זאת, שכן א' היתה עדה לאירוע בו המשיב פגע בבתה במחצית השניה של שנת 2011, אך התלונה במשטרה הוגשה רק בספטמבר 2012, על ידי נ' ולא על ידי א', ורק בעקבות תלונה זו התלונה במשטרה הוגשה רק בספטמבר 2012, על ידי נ' ולא על ידי א', בהקשר זה כי על פי גרסתה של א', היא סיפרה לבני משפחתה על הפגיעות עוד קודם להגשת התלונה במשטרה.

בניגוד לפרשנותו של בית המשפט, איני סבור כי המועד בו הוגשה התלונה, והעובדה שזו הוגשה בסופו של דבר על ידי נ', בעלה של א' ואביה של ר', אינם מעוררים כל קושי בנסיבות העניין.

כעולה מהראיות שנפרשו בבית המשפט המחוזי, באותה תקופה חלה הידרדרות במצבה הנפשי של א', היא אושפזה לראשונה בחודש מאי 2012 ולאחר מכן אושפזה שוב בחודש יולי 2012 (ראה דו"חות סיכום אשפוז מבית החולים ת/28 ; ת/45). בנסיבות אלה, ניתן בהחלט להבין מדוע לא הגישה א' עצמה תלונה במשטרה בסמוך לגילוי הפגיעה בבתה.

41. זאת ועוד. מטבע הדברים, יש שוני מהותי בין חשיפת סיפור הפגיעה בפני בני המשפחה לבין הגשת תלונה במשטרה. נקיטה בשני הצעדים דורשת אמנם אומץ רב

וכוחות נפש מצד קרבן העבירה ; אך בהחלט מתקבל על הדעת כי מדובר בתהליך הדרגתי, הנעשה צעד אחר צעד, ולא בפעולה אחת הננקטת בכל החזיתות בו-זמנית.

גם בנסיבות בהן קרבן העבירה בריא בנפשו, אין לצפות כי הגשת התלונה במשטרה תיעשה בהכרח למחרת היום בו נחשף לפגיעה הנוספת בכך משפחתו, קל וחומר כאשר חלה הידרדרות במצבו הנפשי עקב החשיפה.

בנסיבות אלו, גרסתה של א', לפיה בעקבות הגילוי שהמשיב פגע בבתה היא החליטה לחשוף את הפגיעות שפגע גם בה שנים רבות קודם לכן, היא הגיונית וסבירה. והעיקר, אין בעיכוב בהגשת התלונה – ואף בעובדה כי זו הוגשה בסופו של דבר על ידי בן משפחה אחר ולא על ידי א' עצמה – כדי לפגוע במהימנות גרסתה של א'.

42. קושי חמישי שמנה בית המשפט, נוגע אף הוא ל"כבישת העדות" של א'. נקבע, כי קיימת סתירה בגרסת א' לגבי השאלה מדוע סיפרה על הפגיעה בה לד"ר טל, הפסיכיאטר שטיפל בה בעת אשפוזו בחודש מאי 2012, בעוד שנמנעה מלחשוף את הפגיעה בפני הפסיכיאטריות ד"ר מרמור וד"ר גרינברג, שטיפלו בה קודם לכן.

בעניין זה ציין בית המשפט כי בעוד שבהודעתה במשטרה ובחקירתה הראשית אמרה א' כי חשה אמון דווקא כלפי ד"ר טל, הגם שנשאלה בעבר על האפשרות של פגיעה מינית בילדותה גם בטיפולים פסיכיאטריים קודמים, הרי שבחקירתה הנגדית אמרה כי היא לא נשאלה על הנושא קודם לכן ולכן לא חשפה זאת קודם לטיפול אצל ד"ר טל.

בית המשפט הבהיר, כי גרסתה האחרונה אינה עולה בקנה אחד עם עדויותיהן של הפסיכיאטריות, שהעידו כי שאלו אותה על פגיעה בה בילדותה, וכי סתירה זו בין גרסאותיהן מקשה על האפשרות "לקבוע ממצאי עובדה ברף הנדרש, רק על יסוד עדותה".

43. באשר למסקנה זו של בית המשפט המחוזי מצאתי לנכון להעיר שתי הערות.

ראשית – והיא העיקר – "סתירה" נטענת זו בין גרסאותיה של א' מצויה בשולי הדברים, ואינה משליכה על הגרעין הקשה של עדותה. במובן זה, בניגוד לעמדתו של בית המשפט המחוזי, איני סבור כי יש קושי לקבוע ממצאי עובדה על סמך עדותה.

שנית, אף לגוף הדברים, עיון מדוקדק בדבריה של א' ובעדותן של הפסיכיאטריות שטיפלו בה מעלה כי למעשה לא קיימת סתירה בין הגרסאות.

גרסתה של א' במשטרה היתה כי:

"רופא אחד [ד"ר טל – י' א'] שאל אותי אם קרה לי משהו שהייתי קטנה, תביני שהייתי אצל מיליון פסיכולוגים ובחיים לא פתחתי את זה אבל בגלל שהדרדר מצבי אחרי מה שראיתי את הילדה שלי אז פתחתי את זה בפניו" (22/נ, בעמ' 4; יצוין כי תמליל החקירה שסומן בבית המשפט המחוזי נ/22א אינו מצוי בחומר הראיות שהוגש לבית משפט זה).

כלומר, בחקירתה במשטרה לא אמרה א' באופן ספציפי שהפסיכיאטרים שטיפלו בה בעבר לא שאלו אותה על נושא הפגיעה המינית מיוזמתם, אלא רק אמרה "בחיים לא פתחתי את זה". אמירה זו יכולה להתפרש כך שא' בחרה מיוזמתה שלה (ומבלי שנשאלה על כך) שלא לדון בנושא עם מטפליה.

בחקירתה הראשית חזרה א' על גרסתה זו:

"הייתי מטופלת בחיים הרבה אצל פסיכולוגים ובחיים לא פתחתי את זה, תמיד כשהיו שואלים אותי הייתי אומרת שלא, שמה פתאום, בחיים לא נפגעת, ואני לא יודעת איך אבל כשהוא התחיל לדבר איתי, הוא כאילו נתן לי כאילו הוא הבין מה עברתי וכאילו לא יכולתי לשקר לו" (עמ' 231 לפרוטוקול הדיון מיום 29.6.2016).

מדברים אלו משתמע אמנם, כי גם כאשר נשאלה א' על התרחשות פגיעה מינית בעברה, היא השיבה בשלילה. יחד עם זאת א' לא ציינה באופן ספציפי כי ד"ר מרמור וד"ר גרינברג שאלו אותה על כך, אלא התייחסה באופן כללי ל"הרבה פסיכולוגים".

מכאן, שבניגוד למסקנת בית המשפט המחוזי, דבריה של א' בחקירתה הנגדית, לפיהם ד"ר טל הוא הפסיכיאטר היחיד ששאל אותה אם היא נפגעה מינית (עמ' 513 לפרוטוקול הדיון מיום 19.7.2016), אינם בהכרח סותרים את גרסתה כפי שהוצגה עד לאותו שלב.

זאת ועוד, בניגוד לאמור בפסק הדין (בפסקה 36), עיון בעדותה של ד"ר מרמור מלמד כי היא לא העידה ששאלה את א' באופן ספציפי על פגיעה מינית שחוותה, אלא רק שאלה אותה "באופן כללי על הילדות שלה" ועל "אירועים קשים" שחוותה בהם.

לשאלת בא-כוח המשיב היא הבהירה כי לא שאלה אותה באופן ספציפי על פגיעה מינית, שכן א' מיוזמתה לא העלתה את הנושא (עמ' 4 לפרוטוקול הדיון מיום 28.12.2017).

גם ד"ר גרינברג העידה כי היא אינה שואלת את מטופליה באופן ספציפי על פגיעה מינית אלא שואלת אותם באופן כללי על טראומות בילדות, "האם היו בעיות בילדות, יחסים" (עמ' 1100 לפרוטוקול מיום 26.10.2017).

מכאן, שבניגוד למסקנתו של בית המשפט המחוזי, לא ניתן לומר כי א' הכחישה את דבריהן של הפסיכיאטריות שטיפלו בה, וממילא, אין במסקנה זו כדי להשליך על מהימנות עדותה בכללותה.

44. סיכומם של דברים עד כה: חמשת הקשיים שהוצגו על ידי בית המשפט המחוזי – לאו קשיים הם. כפי שהראיתי, חלק מהקשיים הללו אינם ממשיים, וחלקם האחר – אינם מהותיים במובן זה שאינם יורדים לשורש עדותה של א'.

משכך, איני מקבל את מסקנת בית המשפט המחוזי לפיה אותם "קשיים" אינם מאפשרים לקבוע ממצאי עובדה על יסוד עדותה של א', ובפרט כשלא הוכח כי מדובר בגרסה שקרית או משוללת יסוד.

בניגוד לכך אני סבור כי עדותה של א' היתה מפורטת ועקבית בעיקרה, וככל שנמצא לה חיזוק ראייתי בחומר הראיות, ניתן לקבוע על בסיסה ממצאי עובדה התומכים בהרשעתו של המשיב.

האם יש בנמצא חיזוק ראייתי לגרסת א'?

45. בית המשפט המחוזי קבע, כי לא התקיימה לעניין האישום הראשון דרישת החיזוק הקבועה בסעיף 354(א) לחוק העונשין, ולפיה:

"הוגש כתב אישום, לפי סעיף קטן (א), בעקבות תלונה שהוגשה למשטרה לאחר שמלאו לנפגע העבירה עשרים ושמונה שנים, לא יורשע אדם על סמך עדות יחידה של נפגע העבירה, אלא אם כן יש בחומר הראיות דבר לחיזוקה".

בעניין זה, דחה בית המשפט את עמדת המערערת לפיה קיימים בנסיבות דנן שלוש תוספות ראייתיות מסוג חיזוק: עדויות אנשי מקצוע באשר למצבה הנפשי של א',

ובפרט בנוגע לכך שא' סובלת ממצב נפשי של PTSD COMPLEX (פוסט-טראומה), האופייני לנפגעי עבירות מין בילדות; עדויות על כך שא' סיפרה על הפגיעות מצד המשיב עוד בילדותה; ותלונותיהן של ר', ק', וא"מ לגבי מעשים דומים.

46. אשר לטענה כי מצבה הנפשי של א' משמש חיזוק לגרסתה, קבע בית המשפט כי "ממכלול הראיות עולה כי המצב הנפשי של א' מורכב וכולל תופעות שונות ומגוונות", ועל כן לא ניתן לקבוע שא' סובלת מפוסט-טראומה דווקא ולא מהפרעות נפשיות אחרות.

מכל מקום, כך נקבע, אף אם א' אכן סובלת מפוסט-טראומה, יתכן שהפרעה זו היא תולדה של אירועים קשים אחרים בילדותה, ולא דווקא של פגיעה מינית מצד המשיב. בהקשר זה הצביע בית המשפט על כך שעל פי עדותה של א' היא סבלה בילדותה מאלימות והזנחה, יתמות מאביה בגיל צעיר והפרעת אכילה.

עוד נדחתה טענת המערערת לפיה מצבה הנפשי הקשה של א' בעת שחשפה את הפגיעה בפני ד"ר טל משמש אף הוא חיזוק לגרסתה, וזאת לאחר שנקבע כי באותה תקופה חלה הידרדרות במצבה הנפשי ממספר סיבות, ובין היתר, כפי שהעידה א' עצמה, גרם לכך גילוי הפגיעה בבתה ר'.

47. בכל הנוגע לסוגיית מצבה הנפשי של א' כחיזוק לעדותה, אני שותף למסקנתו של בית המשפט המחוזי. הגם שמצב נפשי של קרבן עבירה יכול לשמש חיזוק לעדותו, לא שוכנעתי כי במקרה זה מצבה הנפשי של א' הוא תולדה יחידה של הפגיעות שפגע בה המשיב.

48. שונים הם פני הדברים באשר לשני החיזוקים הראייתיים הנוספים שהציגה המערערת: עדויות על כך שא' סיפרה על הפגיעות מצד המשיב עוד בילדותה; ותלונותיהן של ר', ק', וא"מ לגבי מעשים דומים.

בניגוד לעמדת בית המשפט המחוזי, אני סבור כי אלו אכן תומכים בגרסת א', ודי בהם כדי לשמש תוספת ראייתית מסוג חיזוק לעדותה.

49. החיזוק הראייתי השני שהציגה המערערת כולל עדויות על כך שא' סיפרה על הפגיעות מצד המשיב עוד בילדותה. בהקשר זה, לא שוכנע בית המשפט כי הוכחה גרסתה של א' לפיה סיפרה לאמה פ' ואחותה ע' עוד בילדותה על הפגיעות מצד המשיב.

בית המשפט המחוזי סבר, כי השוואה בין דבריה של א' בעניין זה בעדותה בבית המשפט למול הודעותיה במשטרה מלמדת על "היעדר התאמה מלאה" ו"אי-דיוקים", ובהקשר זה ציין כדוגמא שלא' גרסאות שונות "לגבי השאלה אם ע' הבטיחה לדבר עם הנאשם [המשיב – י' א'] או לגבי השאלה אם א' לא פירטה בכלל באוזני פ' מה הנאשם עשה לה או שהיא כן אמרה לה שהוא מנסה להוריד לה את המכנסיים" (פסקה 53 לפסק הדין).

50. אין בידי להסכים למסקנה זו. עיון בדבריה של א' בהודעותיה במשטרה ובעדותה בבית המשפט מלמד כי גרסתה בעניין זה היתה עקבית בעיקרה.

כך, על פי גרסת א' מעל דוכן העדים, בשנת 1985 לערך, כשהיתה בת 10, היא סיפרה לאמה שהמשיב "פוגע בי, בלי לפרט". כשנשאלה מה בדיוק סיפרה לאמה השיבה: "סיפרתי לה ש[המשיב] נוגע בי ושכל פעם שאני הולכת אליהם הביתה אז הוא מתעסק איתי, לא ממש פירטתי לה דברים" (עמ' 204 לפרוטוקול מיום 29.6.16).

פ' בתגובה ביקשה ממנה לא לספר על כך לאף אחד, ולפגוש את אחותה ע' במקום מסוים בשכונת מגוריה. במהלך הפגישה סיפרה א' לאחותה על הפגיעות, והיא בתגובה:

"התחילה לבכות והיא אמרה לי אם את תספרי לאבא או תספרי למישהו יהיה סוף העולם, יהיה רצח, את לא מבינה מה שיהיה, מה שאת תעשי בתוך המשפחה את תהרסי לי את הבית, את תהרסי לי את המשפחה, את תהרסי את כולנו" (שם, בעמ' 205).

האם והאחות לא עשו דבר להפסקת המעשים, וא' האשימה את עצמה והצטערה שסיפרה להן, ובלשונה "עשיתי טעות, לא הייתי צריכה להגיד להם, עכשיו נהיה יותר גרוע כי הן גם יודעות" (שם).

51. בהודעתה במשטרה מיום 19.9.2012 תיארה א' כי כאשר סיפרה לאחותה ע' שהמשיב "נגע בה", היא ענתה "טוב זה היה רק נגיעות" (עמ' 5 לנ/א, תמליל החקירה). א' הוסיפה ואמרה לאחותה שהמשיב כל הזמן נוגע בה ומכאיב לה והיא לא יכולה להמשיך ולטפל בס', בתם של ע' והמשיב, וע' בתגובה בכתה וביקשה שלא תספר לאף אחד ואמרה כי היא "תדבר איתו שזה לא יקרה יותר" (שם, בעמ' 6).

בהודעתה הנוספת במשטרה מיום 27.09.2012, כשנשאלה מה סיפרה לאמה, השיבה: "שהוא כל הזמן מנסה להוריד לי את המכנסיים [נ]וגע בי וזה לא נעים ואני לא יודעת מה לעשות, אמא שלי סתמה לי את הפה" (עמ' 4 לנ/22).

52. הנה כי כן, בכלל ההקשרים א' סיפרה על הנסיבות בהן שיתפה את אמה בסודה, ועל כך שהאם שלחה אותה לספר לאחות, שהגיבה מצידה בבכי ובתחנונים שלא תספר זאת לאנשים נוספים.

הפערים המסוימים המצויים בין תיאוריה של א' במשטרה ובבית המשפט הם שוליים, ואינם פוגמים בעיקר הגרסה.

53. בית המשפט המחוזי הוסיף וקבע כי לא ניתן להעדיף את גרסתה של א' על פני גרסתה של פ' – אשר הכחישה כי א' סיפרה לה על הפגיעות באותה עת – שכן למרות הקושי בעדותה של פ', "לא ניתן לומר שהוכח שהיא שיקרה לגבי נקודה זו" (פסקה 56 לפסק הדין).

לטעמי, אף אם לא נקבע כי פ' שיקרה במפורש בבית המשפט, יש להתייחס במידה רבה של חשדנות לעדותה. פ', שהיתה בת 81 בעת שמסרה עדות בבית המשפט, העידה כי היא לא זוכרת שא' סיפרה לה על הפגיעות באותה עת, והבהירה כי לו היתה מספרת לה, "לא היתה שותקת" ואף היתה פונה למשטרה (עמ' 140, 145, 148-150 לפרוטוקול מיום 30.5.2018).

בית המשפט עמד במפורש על "הקושי שהיה בעדות של פ'" וקבע כי עדותה היתה "בעייתית". עיון בעדותה מעלה אכן כי פ' התחמקה ממתן תשובות לשאלות שנשאלה בנוגע לגרסת א' – לפיה סיפרה לה על הפגיעות בעבר. ניתן להבין – גם אם לא להצדיק – התחמקות זו, לנוכח תחושת פ' שההליך המשפטי דורש ממנה "לבחור צד" בין שתי בנותיה. עמדתה זו באה לידי ביטוי גם בשיחתה עם נ', שהוקלטה ללא ידיעתה, בה אמרה לנ':

"ע' הבת שלי א' הבת שלי נכון? איך אני יכולה אחד לאהוב אותה אחד לזרוק אותה, אתה לא יכול יש לך 2 ילדים אתה יכול לעשות הבדל ביניהם? ילדים שלך" (עמ' 1 לת/31, תמלול שיחה מוקלטת בין פ' לנ', מיום 20.9.2012).

דברים אלה מדברים בעד עצמם.

בנסיבות אלו של עדות פ', איני סבור כי יש לייחס מהימנות לגרסתה, ובוודאי שאין להעדיפה על פני גרסתה של א', לפיה סיפרה לפ' על האירועים בזמן התרחשותם.

54. כאשר הוצגה לע' בחקירתה הראשית גרסתה של א', לפיה סיפרה לה בזמן אמת על ביצוע המעשים, היא שללה אותה מכל וכל, אמרה "בחיים זה לא קרה דבר כזה", והוסיפה "ילדה קטנה באה, רוצה עזרה ממני, אני לא יעזור [כך במקור – י' א'] לה? זה לא הגיוני" (עמ' 152 לפרוטוקול מיום 30.5.2018, וראה גם שם, בעמ' 182).

בית המשפט קבע כי לא ניתן לדחות באופן חד משמעי את גרסתה של ע' בעניין זה. זאת, מאחר שהשיחות הרבות שהתקיימו בין כל בני המשפחה עובר למסירת העדויות בבית המשפט, כולל בין א' לע', הקשו על האפשרות "לבחון את מידת האותנטיות של הגרסאות" שנמסרו על דוכן העדים, וממילא אין להעדיף את גרסת א' על פני גרסת ע' בקשר לטענת חשיפת מעשי המשיב בזמן אמת.

ואולם, בית המשפט לא נתן טעם מדוע את "ליבון הגרסאות" יש לזקוף דווקא לחובתה של א', ולא לחובתה של ע', וזאת כאשר בית המשפט התרשם באופן ברור מחוסר מהימנותה של ע'.

בהקשר זה, קבע בית המשפט כי "ברור שלע' יש אינטרס להכחיש את גרסת א', במטרה להציל את בעלה ואת התא המשפחתי שלה". בית המשפט גם לא האמין לגרסתה של ע', לפיה שמעה בפעם הראשונה על גרסת א' במהלך חקירתה הראשית בבית המשפט, וזאת לנוכח קיומן של ראיות רבות, בהן עדויות של יתר בני המשפחה, על כך שלאורך השנים א' חזרה וטענה כי סיפרה לע' אודות המעשים בילדותה.

עיון בעדותה של ע' בבית המשפט מעלה עוד כי מלבד הכחשתה המוחלטת את גרסת א' באשר לחשיפת האירועים בזמן אמת, היא הוסיפה והכחישה גם את כל הפרטים הקשורים בגרסת א': לשיטתה א' מעולם לא שמרה על בתה התינוקת, מעולם לא ישנה בביתה, ומעולם לא פגשה אותה במקום המפגש אליו לפי גרסת א' היא נשלחה על ידי אמה כדי לפגוש את ע' ולספר לה על הפגיעות מצד המשיב.

הכחשה גורפת זו, שאינה מתיישבת הן עם גרסת א' הן עם גרסת האחות ת' והאם פ', מטילה ספק במכלול העדות של ע' ומחזקת את התרשמותו של בית המשפט המחוזי בדבר חוסר מהימנותה.

משאלו הם פני הדברים, מסקנתו של בית המשפט המחוזי לפיה לא ניתן להעדיף את גרסת א' על פני גרסתן של ע' ופ', אינה מתיישבת עם הראיות שהוצגו. ראיות אלו תומכות דווקא בנכונות גרסתה של א', לפיה סיפרה לאמה ולאחותה על המעשים שביצע בה המשיב עוד בילדותה, באופן המהווה חיזוק לעדותה.

55. בית המשפט הוסיף ודחה את טענת המערערת, לפיה גם חשיפת הפגיעה מצד א' בפני בת דודתה א"מ בשנות ילדותה, מהווה חיזוק לגרסתה.

גרסתה של א' בעניין זה היתה כי בהיותה בת 9 וחצי או 10 דיברה עם א"מ על הפגיעות:

"אני שאלתי אותה אם [המשיב] פגע בה אז היא אמרה לי שכן. והיא שאלה אותי אם הוא פוגע בי ואמרתי לה שכן. וזהו ולא פתחנו בכלל יותר את הנושא הזה כאילו שמשהו שמה הוא נסגר" (עמ' 206 לפרוטוקול הדיון מיום 29.6.2016).

כאשר נשאלה למה דיברה על כך עם א"מ, השיבה:

"כי זה הרגיש לי ככה, אני, אני זוכרת את [א"מ] נכנסת לשירותים ואת [המשיב] אחריה. ו[המשיב] סוגר את הדלת. זה היה ברור לי כי ראיתי, שהוא כמו שהוא רודף אחריי ראיתי שהוא גם רודף אחריה בדיוק אותו דבר" (שם).

בהודעתה במשטרה מיום 19.9.2012 סיפרה א' על המקרה בו ראתה את המשיב מכניס את א"מ לשירותים, כשהיתה בת 9. לדבריה, א"מ אמרה לה:

"שיותר היא לא תבוא לפה [לבית המשיב – י' א'] בגלל שהוא נוגע לה, מוריד לה את התחתונים ודוחף לה אצבעות אני לא זוכרת לאן. דיברנו שתינו על זה ומאז מגיל 10 עד עצם היום הזה לא דיברנו על זה עד לפני חודש" (נ/21, בעמ' 4).

בהודעתה במשטרה מיום 27.9.2012 נשאלה א' לגבי שיחתה עם א"מ והשיבה:

ש: השיחה שהיתה לך עם א"מ באיזה גיל זה היה?

ת: 10

ש: איך את זוכרת?

ת: זוכרת, יש דברים שאי אפשר לשכוח, זה היה כשנסענו באוטובוס לא זוכרת לאיפה ואז יצא איזושהי שיחה עליו 'גם לך הוא עושה ככה?' ואז מעצם היום הזה קברנו את זה ביננו" (נ'22, בעמ' 4).

56. א"מ העידה אף היא על אותה שיחה. בהודעתה במשטרה סיפרה:

"כשהיינו קטנות, אני קטנה מא' ב-3 חודשים, בין גיל 9-10, א' פנתה אלי באחד המפגשים והיא אמרה לי: 'תשמעי, אני ראיתי ועקבתי מה [המשיב] עושה לך בגלל שהוא עושה גם לי, אני עקבתי אחריך כדי לראות אם קורה לך מה שלי קורה ומה את אומרת?' היינו ילדות, זה היה שיחות של ילדות, אמרתי לה שזה נכון שהוא נוגע בי ואמרתי לה מה נעשה וסיכמנו ביננו שנשתוק שההורים לא יריבו וזהו. פה ננעלה השיחה, זה היה משהו מאוד אישי. את האמת א' יזמה את זה" (נ'15א, עמ' 2).

גם כשנשאלה בעדותה בבית המשפט האם חשפה בעבר את הפגיעות שפגע בה המשיב בילדותה (אשר יתוארו בהמשך במסגרת הדיון ב"מעשים דומים" כחזוק), השיבה א"מ:

"היה לי מפגש עם א' בילדות ברחוב ..., שמה באזור שגם הדוד שלי היה גר. הייתה שמה מן מדשאה כזו גדולה וא' ניגשה אליי והיא שאלה אותי, ככה, כשהיינו אחת על אחת, אני מעריכה שהיינו בנות 9, משהו כזה, והיא שאלה אותי 'א"מ, [המשיב] עושה לך דברים?' אז אמרתי לה 'כן', היא הסתכלה עליי ומשם מעולם לא פיתחנו שיחה בנושא" (עמ' 558 לפרוטוקול הדיון מיום 20.2.2017).

57. בחקירתה הנגדית התברר כי במהלך פגישת ההכנה לקראת עדותה בבית המשפט, ביקשה א' לתקן את גרסתה לגבי המיקום בו נערכה השיחה האמורה בינה לבין א"מ, כך שציינה שהשיחה נערכה בעת שהן ישבו בדשא, ולא במהלך נסיעה באוטובוס (עמ' 291-292 לפרוטוקול הדיון מיום 29.6.2016).

בית המשפט סבר אמנם, כי תיקון גרסתה של א' באופן שבו השיחה בינה לבין א"מ אירעה בדשא ולא באוטובוס, אינו מעורר כשלעצמו קושי משמעותי ואין לייחס לו משקל רב; ואולם, סמיכות הזמנים בין הבקשה לתיקון הגרסה לבין עדותה של א"מ,

הביאה את בית המשפט להשערה לפיה א' שמעה מא"מ את גרסתה לאותה שיחה ורק בעקבות זאת ביקשה להתאים את גרסתה לזו של א"מ.

58. ואולם, לא ברור על מה נסמכה השערה נחרצת זו. עיון מדוקדק בכל הודעותיה של א"מ במשטרה (נ/15-18/נ) מעלה כי בכל ההקשרים בהם הזכירה א"מ את שיחתה עם א' בילדותן, ובעיקר כשתיארה את אותה שיחה (נ/15א, בעמ' 8-10), היא לא אמרה דבר על מיקום השיחה. "המדשאה" נזכרת בחקירתה של א"מ רק כמקום המשחק של ילדי המשפחה, שהיה סמוך הן לבית דודה של א"מ והן לביתם של ע' והמשיב (נ/17ב', בעמ' 2).

גרסת א"מ, לפיה השיחה בין השתיים התקיימה "במדשאה", נשמעה לראשונה במהלך עדותה בבית המשפט ביום 20.2.2017. מועד זה היה לאחר עדותה של א' בבית המשפט, שנשמעה ביום 29.6.2016.

כאשר נשאלה א' האם התאימה את גרסתה לזו של א"מ, השיבה בשלילה, והסבירה כי במשך הזמן נזכרה בפרט זה, והוסיפה כי "יכול להיות שזה היה בדרך מהאוטובוס כשישבנו על הדשא" וכי היא אינה פוסלת את האפשרות שהשיחה אכן התקיימה באוטובוס (עמ' 491-492 לפרוטוקול הדיון מיום 19.7.2016).

ממילא, למעט השערת הסניגור, אין ראיה לכך שא' נחשפה לגרסת א"מ – לפיה השיחה בין השתיים התקיימה במדשאה ולא באוטובוס – ובוודאי שלא הוכח כי השתיים תיאמו את גרסאותיהן בעניין זה.

וידוגש: עצם שינוי הגרסה בנקודה זו אינו מעורר קושי משמעותי, ובוודאי שאינו פוגע באמינות הגרסה. א' וא"מ העידו על שיחה שהתרחשה לפני למעלה מ-30 שנה, בעת שהיו שתיהן ילדות צעירות. עדותן באשר לתוכן השיחה היתה דומה מאוד – שתיהן תיארו כי השיחה התרחשה בהיותן בגיל 9 או 10; כי א' יזמה את השיחה לאחר שהיתה עדה למקרה בו המשיב, להבנתה, פגע בא"מ באופן דומה לפגיעות שפגע בה; כי שתיהן התוודו אחת בפני השניה על הפגיעות; וכי מאז הן לא דנו עוד בנושא.

כל עוד הגרעין הקשה של הסיפור – קרי, עצם קיומה של השיחה ותוכנה – זהה בין הגרסאות של השתיים, אין להפחית מהמשקל הראייתי שיש לגילוי מוקדם זה כחזיון לגרסת א', רק בשל העובדה שהאחת סיפרה כי השיחה התקיימה באוטובוס ואילו רעותה סיפרה שהשיחה התקיימה במדשאה.

לעניין זה, איני מקבל את הטענה לפיה יש לפרש את דבריה של א' במשטרה "יש דברים שאי אפשר לשכוח" כמתייחסים באופן נקודתי לעצם קיום השיחה ולתוכנה, אלא יתכן בהחלט לפרש את הדברים, על רקע הקשרם, כמתייחסים לכל מסכת האירועים ולפגיעות שפגע המשיב בה ובבת-שיחתה.

משלא הוכח אפוא כי א' תיאמה את גרסתה עם א"מ לעניין מיקום השיחה – באופן שיתכן שהיה בו כדי להפחית מהמשקל הראייתי שיש לייחס לגרסאותיהן הדומות – איני מקבל את מסקנת בית המשפט המחוזי, לפיה "קיימים סימני שאלה שמכרסמים באפשרות לקבוע בוודאות שאכן הוכח ברמת ההוכחה הנדרשת שהייתה 'שיחת וידוי' בין א' לא"מ בילדות" (פסקה 61 לפסק הדין). בניגוד לעמדת בית המשפט המחוזי, אני סבור כי חשיפת הפגיעה בפני א"מ בילדות משמשת חיזוק משמעותי לעדותה של א' בדבר המעשים שביצע בה המשיב.

59. לבסוף, דחה בית המשפט גם את החיזוק השלישי שהציגה המערערת לעדות א', והוא – כי הראיות שהוצגו בקשר למעשים שעל פי הנטען ביצע המשיב בר', בק' ובא"מ מלמדות כי מדובר ב"מעשים דומים".

אשר למעשים שבוצעו על פי הנטען בר' ובק' – נקבע כי לא הוכחו כל האישומים המתייחסים אליהן ולכן לא ניתן לראות בעדותן חיזוק לעדות א'; אשר לא"מ – נקבע כי אף שיתכן שהמשיב פגע בה, אין די ראיות כדי לקבוע קביעות עובדתיות חד-משמעיות בקשר לאמיתות גרסתה ולכן גם בעדותה לגבי מעשים שבוצעו בה, על פי הנטען, לא ניתן לראות חיזוק. האמנם?

60. א"מ העידה על מספר אירועים אשר במהלכם פגע בה המשיב.

פעם אחת, כשהיתה בת 7 לערך, הגיעה לביקור משפחתי בבית דודה, הסמוך לביתם של ע' והמשיב. במהלך אותו יום שיחקה במשחק "מחבואים" עם ילדי המשפחה האחרים והסתתרה בחדר השינה. המשיב, ששכב במיטתו, תפס אותה בידה, השכיב אותה על המיטה ונשכב מעליה כשהם לבושים, ואז "התחיל להזיז את האגן שלו כמו שגבר שוכב על אישה ומזיז את האגן שלו בצורה מינית" (נ/15א, בעמ' 3). על פי תיאורה, המשיב הוסיף ונגע באזור איבר מינה, ליטף את גופה ונתן לה לגעת באיבר מינו. בשלב מסוים כאשר דפקו הילדים המשחקים בדלת חדר השינה, קם המשיב ופתח את הדלת והיא נמלטה (שם, וכן נ/17, עמ' 1-2; עמ' 555 לפרוטוקול הדיון מיום 20.2.2017).

פעם נוספת, בהיותה כבת 10-11, לנה א"מ בבית המשיב בחדר התינוקת. המשיב העיר אותה לקראת בוקר, הוביל אותה לחדר הרחצה והושיב אותה על שפת האמבטיה. המשיב הוציא את איבר מינו ודחף את ראשה של א"מ לעברו, הורה לה לפתוח את פיה והכניס לתוכו את איבר מינו עד שהגיע לפורקן מיני. א"מ הקיאה בכיור, לאחר שהמשיב הורה לה "לא לבלוע אלא לירוק את זה". לאחר מכן המשיב ניקה עצמו והוביל את א"מ חזרה לישון בחדר (נ/15 עמ' 4; נ/17 עמ' 3-2; עמ' 556-557 לפרוטוקול הדיון מיום 20.2.2017).

פעם שלישית, כשהיתה גם כן בת 10 או 11 לערך, נשארה א"מ בביתה במהלך היום לבדה, והמשיב הגיע ודפק בדלת. כשפתחה את הדלת, שאל אותה המשיב האם היא לבדה, וכשענתה בחיוב, הוא נכנס לבית, נעל את הדלת והוביל אותה לחדר השינה של אמה, שם הפשיט אותה מבגדיה ופשט גם הוא את בגדיו. לאחר מכן הוא השכיב אותה על המיטה, נשכב מעליה והגיע לסיפוק מיני (מבלי שחדר לאיבר מינה). לאחר מכן ניקה עצמו המשיב, הורה לה להתלבש, ואמר לה "אל תגידי לאף אחד שהייתי פה" (נ/15, בעמ' 5; ראה גם נ/17, בעמ' 4 וכן עמ' 555-556 לפרוטוקול הדיון מיום 20.2.2017).

בנוסף תיארה א"מ כי מדי פעם במהלך מפגשים משפחתיים נגע בה המשיב מדי פעם "מתחת לשולחן עם הרגל או נגיעות בישבן בצורה של ליטוף" (נ/15, בעמ' 5; וראה גם נ/17 בעמ' 3-4).

א"מ הדגישה כי "לא אמא שלי לא אבא שלי יודעים מהסיפור הזה, אף אחד לא יודע, אני פתחתי את זה על מנת שלא ייפגעו ילדים נוספים, זו הסיבה היחידה שאני בכלל מוציאה את זה" (נ/15, בעמ' 4). א"מ הבהירה כי הגיעה למשטרה רק בעקבות "המקרה", כלומר גילוי הפגיעה בר', וכי אחרת לא היתה מספרת על הפגיעות שפגע בה המשיב (נ/16).

61. מפסק הדין עולה כי בית המשפט המחוזי ייחס מהימנות לגרסת א"מ. צוין כי:

"עדותה באשר למעשים קשים שביצע בה הנאשם [המשיב – י' א'] הייתה מרגשת וניכר כי היא אף מדברת מדם ליבה. ... תיאוריה אכן היו דומים לתיאורים של א', באשר למהות המעשים ובאשר לגיל שבו היא הייתה כאשר קרו הדברים. ... העדות של א"מ הייתה נרגשת, היא הסיבה על השאלות לגבי אירועים נקודתיים, העידה באופן ברור, לא נסחפה לוויכוחים עם הסניגור וניכר היה שהיא בטוחה

בגרסתה – והגם שבתאוריה היו סתירות מסוימות ואי התאמות – אי אפשר לומר שהן צורמות באופן שמאפשר לומר שברור שהדברים 'לא היו מעולם', כפי שטוען הנאשם גם לגביה" (פסקה 65 לפסק הדין).

על אף המהימנות שייחס בית המשפט המחוזי לעדות א"מ, כעולה מתיאור זה, הוא לא ראה בעדותה חיזוק לעדות א', וזאת מאחר שסבר כי "אין די ראיות כדי לקבוע קביעות עובדתיות חד משמעיות" ביחס למעשים שביצע המשיב בא"מ בהיותה קטינה.

בהקשר זה, ציין בית המשפט כי א"מ לא סיפרה על הפגיעות בה בזמן אמת לאף אחד, למעט לא'; היא מעולם לא התלוננה במשטרה; והיא לא קיבלה טיפול נפשי או רפואי בעקבות הפגיעות. כמו כן, אין ראיות התומכות בעדותה, למעט העדות של א' אשר טענה שהיתה עדה לאירוע אשר במהלכו הנאשם לקח את א"מ לשירותים. בנסיבות אלו, כך נקבע, "קשה לקבוע על סמך העדות היחידה של א"מ ממצאים לגבי אירועים לפני יותר מ-30 שנה" (שם).

62. קביעה זו של בית המשפט המחוזי מוקשית בעיני. עולה ממנה כי עדותה של א"מ לגבי המעשים שביצע בה המשיב אינה יכולה לשמש חיזוק לעדותה של א' לגבי מעשים דומים, רק משום שאין ראיות נוספות, חיצוניות, לגרסתה.

מבלי להכריע בשאלה שהתעוררה בעבר בפסיקה ובספרות באשר לרף ההוכחה הנדרש להוכחת שיטה או דפוס התנהגות של "מעשים דומים" של נאשם במשפט פלילי (ראה, בהקשר זה, ע"פ 265/64 שיוביץ נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יט(3) 421, 457 (1965); ע"פ 9657/05 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 24 לפסק דינו של השופט א' א' לוי (09.03.09); ע"פ 3372/11 קצב נ' מדינת ישראל, בפסקה 335 (10.11.2011); יעקב קדמי על הראיות חלק שני 719 (מהדורה מעודכנת, 2009)), הרי שכבר נפסק כי גם ראייה הטעונה בעצמה חיזוק או סיוע, יכולה לשמש חיזוק או סיוע לעדות אחרת (ע"פ 6147/92 מדינת ישראל נ' כהן פ"ד מח(1) 62, 68 (1993); ע"פ 3762/97 שטיינברגר נ' מדינת ישראל, בפסקה 5 (31.12.1997); ע"פ 2949/99 כהן נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(1) 636, 646 (2001)).

63. בענייננו, גרסתה של א"מ לפגיעות שפגע בה המשיב על פי הנטען, לא עמדה למבחן בפני עצמה, כחלק מכתב האישום, אלא הובאה כחיזוק לגרסתה של א'. לכן, דומה כי בית המשפט המחוזי נפל לכלל טעות שעה שקבע כי "אין די ראיות כדי לקבוע עובדות

חד משמעיות" באשר למעשים שביצע לכאורה המשיב בא"מ, שכן הוא כלל לא נדרש לקבוע קביעות מסוג זה.

השאלה שעמדה להכרעה בפניו אינה האם יש להרשיע את המשיב בביצוע עבירות מין בא"מ בהיותה קטינה, אלא הוא נדרש להכריע אך ורק בשאלה – האם עדותה של א"מ על מעשים דומים יכולה לשמש חיזוק לעדותה של א'.

התשובה לשאלה זו היא בחיוב. עדותה של נפגעת עבירת מין המעידה על פגיעה מינית שפגע בה נאשם, בנסיבות בהן אותה עדות אינה עומדת במבחן רף ההוכחה בפלילים (למשל בשל התיישנות), יכולה ללמד על "מעשים דומים", במובן זה שהיא תשמש חיזוק לראיות התביעה במשפטו של אותו נאשם בגין עבירות מין שביצע באחרת.

64. זאת ועוד. יש קושי ממשי בהנחתו של בית המשפט המחוזי לפיה אין לקבוע ממצאים חד-משמעיים באשר למעשים הנטענים שביצע המשיב בא"מ על פי עדותה. במקרים רבים של עבירות מין אין ראיות נוספות לביצוע המעשים מלבד עדותו של קרבן העבירה. הימנעותו של הקרבן מלשתף אחרים בקיומה של הפגיעה, כמו גם הימנעותו מלהגיש תלונה במשטרה גם בבגרותו – אינן יכולות ללמד על כך שגרסתו שקרית. ברור גם, כי שמירת הפגיעה בסוד, בפרט כאשר מדובר בקטין, מונעת ממנו את האפשרות לקבל טיפול רפואי או נפשי שהיו יכולים בדיעבד לתעד ואף לאמת את גרסתו. מטעמים אלו יש חשיבות רבה להתרשמותו של בית המשפט מעדותו של הקרבן, ולקביעות המהימנות לגביה. התרשמות בלתי אמצעית זו יכולה להשלים בתנאים מסוימים, ועל פי דרישות הדין, את החסרים הראייתיים בעקבות היותה של עדות הקרבן עדות יחידה, ולבסס עליה הרשעה.

מכל מקום, בענייננו, דווקא קיימת ראייה נוספת לפגיעות שפגע המשיב בא"מ – והיא עדותה של א' עצמה באשר לוודויה של א"מ בפניה בילדותן. כפי שתואר, א' דובבה את א"מ וביקשה לברר עימה האם המשיב פוגע גם בה, וזאת לאחר שהיתה עדה למקרה בו המשיב נכנס אחרי א"מ לשירותים והסתגר עימה שם. עולה אם כן, שעדותן של א' וא"מ משמשות חיזוק אחת לגרסת השניה, כך שלא ניתן לומר כי אין ראיות נוספות התומכות בעדותה של א"מ, כפי שקבע בית המשפט המחוזי.

65. לנוכח כל זאת, ובשל המהימנות שייחס בית המשפט המחוזי לעדותה של א"מ, כמו גם החיזוק שנמצא לה בעדותה של א' עצמה, מסקנתי היא כי עדותה של א"מ יכולה לשמש חיזוק לעדותה של א'.

66. איני מקבל את קביעת בית המשפט המחוזי, לפיה לא ניתן לראות בראיות לגבי המעשים שביצע המשיב בר' ובק' חיזוק לעדות א'. קביעה זו נסמכה על מסקנתו של בית המשפט המחוזי כי "לא הוכחו כל האישומים" לגביהן.

כפי שיתואר בהמשך, בניגוד לבית המשפט המחוזי אני סבור כי יש להרשיע את המשיב גם בעבירות המיוחסות לו בחלק מהאישומים השני והשלישי, וממילא דעתי היא כי המעשים שביצע המשיב במסגרת אישומים אלו – הדומים למעשים שביצע במסגרת האישום הנדון – יכולים לשמש חיזוק לגרסת א'.

מכל מקום, כבר בשלב זה של הדיון, מצאתי לנכון להעיר כי לצורך קיומה של דרישת החיזוק, אין התביעה נדרשת להוכיח את כל האישומים שיוחסו לנאשם מסוים, אלא די בכך שהוכח ביצוע מעשים דומים מצידו – גם אם לא מדובר בכל המעשים שיוחסו לו בכתב האישום – כדי למלא אחר דרישת החיזוק.

67. לסיכום עד כה, בניגוד לקביעותיו של בית המשפט המחוזי, אני סבור כי קיימות די ראיות מסוג "חיזוק" להוכחת גרסתה של א' באישום הראשון. הן חשיפת הפגיעות בפני אמה, אחותה ובת דודתה א"מ עוד בילדותה, בזמן אמת, והן הראיות לגבי מעשים דומים שביצע המשיב בא"מ, ר' ו-ק', מאמתות ומחזקות את עדותה של א', באופן המשמש תשתית מספקת להרשעתו מעל לכל ספק סביר במעשים המיוחסים לו באישום הראשון.

לסיכום האישום הראשון:

68. לאחר שבחנתי את מכלול הראיות שהוצגו בבית המשפט המחוזי, אני קובע כי קמה תשתית ראייתית מספקת להרשעת המשיב מעבר לכל ספק סביר בעבירות המיוחסות לו באישום הראשון.

עדותה של א' – שבית המשפט המחוזי לא שלל את מהימנותה ואף קבע קביעות מהימנות פוזיטיביות לגביה, גם אם לא מוחלטות – היתה עקבית בעיקרה, וסיפקה די פרטים באשר למועדם ונסיבותיהם של המעשים שביצע בה המשיב בהיותה קטינה.

לעדות זו נמצאו חיזוקים ראייתיים הן בדמות עדותן של ר', ק' וא"מ על מעשים דומים שביצע בהן המשיב, והן בדמות עדותן של א' עצמה ושל א"מ – המשתלבות זו עם זו – בדבר חשיפת הפגיעות בילדותן, בסמוך למועד בו בוצעו המעשים.

לא מצאתי כי יש ב"קשיים" שהעלה בית המשפט המחוזי – אשר חלקם אינם קשיים ממשיים וחלקם מצויים בשולי עדותה של א' – כדי לעורר ספק סביר בתמונה הראייתית הכוללת שהציגה המערערת, ובמסקנה היחידה האפשרית העולה ממנה: כי המשיב ביצע עבירות מין חמורות באחיניתו הקטינה במהלך תקופה ממושכת, ובתדירות גבוהה.

לנוכח זאת, אציע לחבריי לקבל את הערעור ולהרשיע את המשיב בעבירות המיוחסות לו באישום הראשון.

יובהר כי אין להרשיע את המשיב בעבירות שלגביהן חלה תקופת ההתיישנות (קרי, עבירות שבוצעו עד ליום 20.1.1986), וכן אין להרשיעו בביצוע עבירות מין בא' בתקופה בה התגורר עם אשתו ע' בבית הוריו, בין חודש יולי 1986 לחודש מרץ 1987, אשר לא יוחסו לו בכתב האישום ואשר לגביהן לא הובאו ראיות המוכיחות את אשמתו מעל לספק סביר.

האישום השני

69. כזכור, בגדר האישום השני נטען כי המשיב ביצע בר', בהיותה קטינה כבת 11-12 שנים, עבירות מין בשבע הזדמנויות שונות.

לאחר שבחן את עדותה של ר', ובחן גם את הראיות התומכות בגרסתה, זיכה בית המשפט המחוזי את המשיב ממכלול העבירות שיוחסו לו באישום זה, לא בלי התלבטות, לאחר שקבע כי:

"קיימים גם סימני שאלה לגבי האירועים המתייחסים לר' שלא מאפשרים לקבוע שהדברים התרחשו כפי שמופיע בכתב האישום מעבר לכל ספק סביר. ... הרגשתי היא כי היו אירועים המתייחסים לר'. אינני בטוחה ש'לא היו דברים מעולם' כפי שטוען הנאשם [המשיב – ר' א'], ותחושתי היא שדווקא כן 'היו דברים', אלא שתחושה זו אינה מספיקה לצורך הרשעה בפלילים" (פסקאות 95-97 לפסק הדין).

70. מקביעות שונות לאורך הדיון שערך בית המשפט המחוזי בעדותה של ר' ובאישום בכללותו, נלמדת המסקנה כי בית המשפט ייחס מהימנות לגרסת ר', והעדיפה באופן מובהק על פני גרסת המשיב, אשר הכחיש מכל וכל גם את המעשים המיוחסים לו באישום זה.

כך, התרשם בית המשפט ממכלול עדותה של ר' כי:

"סביר שהיא מספרת על אירועים שהיא חוותה ולא ממציאה ממוחה סיפורים אשר כלשון ההגנה 'לא היו ולא נבראו', ועמדתי היא כי לא סביר שהיא בדתה את כל האירועים והמציאה 'תסריטים' מפורטים לגבי פגיעות מצד הנאשם, אשר כוללים סיפורים שונים, בנסיבות שונות, עם דרגת פגיעות שונה. עוד יש לזכור כי ר' העידה על האירועים בחקירה של חוקרת הילדים עוד בשנת 2012, כאשר הייתה רק בת 12, וקשה לקבל את טענת ההגנה לפיה כל תיאוריה היו 'המצאה של א' אשר 'הכניסה לר' לראש' את התיאורים, שיננה יחד עמה את סיפורי המעשה והביאה אותה למסור גרסת שקר. יש לראות כי ר' מוסרת לחוקרת הילדים פרטים רבים ולא סבירה בעיני הטענה של ההגנה לפיה ר' למדה בעל פה את כל 'הסיפורים' שא' חיברה, וסיפרה אותם לחוקרת הילדים" (פסקה 76 לפסק הדין).

בהמשך נכתב, ביחס לגרסת ר', כי "הגרסה לא בלתי מהימנה, אך יש לגביה ספקות אשר אינם מאפשרים לקבוע שהגרסה עברה את הרף של 'מעבר לספק סביר' (פסקה 93 לפסק הדין).

בית המשפט ציין עוד כי התרשם ממהימנות הגרסה שהציגה ר' בפני חוקרת הילדים:

"אף אני התרשמתי, מהתיאורים של ר', בת ה-12, כמשקפים חוויות שהיא עברה ולא חוויות שמישהו אחר 'המציא' עבורה, וקשה לי להאמין שר' שיננה את התיאורים – לגבי מעשים שלא היו מעולם – ושהיו לה יכולות משחק והצגה כה גבוהות בגיל 12. אני יכולה בהחלט להבין מדוע חוקרת הילדים הגיעה למסקנה בדבר מהימנות הגרסה" (שם).

ולבסוף, מצא בית המשפט לנכון להדגיש כי "המסקנה בדבר הספק אינה סומכת על קביעה חד משמעית לפיה ר' לא מהימנה, ובוודאי לא על קביעה פוזיטיבית שהיא שיקרה" (שם).

71. אף שגם לגבי אישום זה לא נקבעו ממצאי מהימנות חד משמעיים ביחס לעדות המשיב, ניתן להתרשם כי בית המשפט המחוזי העריכה כמהימנה פחות בהשוואה לעדות ר'.

בית המשפט המחוזי דחה את טענת המשיב לפיה ר' מעולם לא שהתה בביתו כדי לשמור על נכדתו, תוך שקבע כי "טענה זו הוכחה כלא מדויקת", כלשונו, וראה את גרסת המשיב כ"הכחשה כללית, שקשה למצוא לה תימוכין", גם אם "לא הוכחו שקרים בולטים" מצד המשיב (פסקה 94 לפסק הדין).

72. ואולם, חרף האמירות בדבר האמינות שיש לייחס לגרסת ר', סבר בית המשפט כי יש לזכות את המשיב גם מאישום זה, וזאת מחמישה נימוקים שפורטו בפסק דינו.

לטעמי, נימוקים אלה אינם מגבשים את המסקנה המשפטית אליה הגיע בית המשפט, לפיה מתעורר ספק סביר בגרסת המערערת. בדיון להלן אציג נימוקים אלה, תוך שאבאר מדוע לשיטתי אין בהם כדי להוביל למסקנה אליה הגיע בית המשפט המחוזי.

73. הנימוק הראשון והמרכזי שעליו מבסס בית המשפט המחוזי את הכרעתו הוא כי ר' העידה בבית המשפט רק על ארבעה מתוך שבעת האירועים שפורטו בכתב האישום, וציינה כי היא אינה זוכרת אירועים נוספים. בכך ראה קושי, בשל היותם של האירועים "חמורים, חריגים, ששונים אחד מהשני", וסבר כי "חייב להתעורר בשל כך ספק, ולו קל, לגבי המכלול" (פסקה 78 לפסק הדין).

על פי הכרעת הדין המזכה, לא ניתן להשלים את החוסרים שבעדות ר' באמצעות הגרסה שמסרה לחוקרת הילדים, הגם שבעדותה זו היא העידה על מעשים נוספים שביצע בה המשיב מעבר לאירועים שתיארה בחקירתה הראשית בבית המשפט.

זאת, מאחר שניתנה לר' ההזדמנות לעיין בתמלילי אותה חקירה זמן קצר לפני עדותה בבית המשפט, ומאחר שעל אף שאישרה בעדותה בבית המשפט כי סיפרה "את כל האמת" לחוקרת הילדים (עמ' 97 לפרוטוקול הדיון מיום 22.6.2016), היא לא זכרה, במסגרת עדותה בבית המשפט, את כל האירועים המתוארים בכתב האישום. בנוסף, בית המשפט מצא קושי בכך שבחקירת הילדים הזכירה ר' פרטים שאינם מופיעים בכתב האישום ולא נזכרו גם בעדותה בבית המשפט, וסבר כי פער זה "מלמד אף הוא על ספק" (פסקה 81 לפסק הדין).

74. עיינתי עיין היטב בעדותה של ר' בבית המשפט כמו גם בתמלול חקירת הילדים שנערכה לה בידי חוקרת הילדים, ארבע שנים קודם לכן (ת/12). אכן, בחקירת הילדים תיארה ר' אירועים נוספים בהם פגע בה המשיב, מעבר לאלו שנזכרו בעדותה בבית המשפט. כמו כן, בחקירת הילדים תוארו האירועים בצורה מפורטת יותר, תוך התייחסות לפרטים נוספים שלא נזכרו בעדותה של ר' בבית המשפט.

על אף זאת, איני סבור כי יש בכך כדי לפגום במשקל שיש לייחס לעדותה של ר' במידה כזו שתביא לשלילה מוחלטת של גרסתה. אבאר במה דברים אמורים.

75. עיון בחקירתה הראשית של ר' בבית המשפט מעלה כי היא העידה על ארבעה אירועים שונים, מתוך שבעה שנזכרו בכתב האישום.

המקרה הראשון עליו העידה דומה לאירוע הרביעי המתואר בכתב האישום. על פי עדותה, בעת ששהתה בחדרו של המשיב בביתו והוא שכב על מיטתו, הוא "לוקח אותי ושם אותי עליו ומושך אותי כאילו למעלה" (עמ' 91 לפרוטוקול הדיון מיום 22.6.2016). לאחר מכן "הוא לקח את היד שלו והתחיל ללטף את הטוסיק, וזה מה שאני זוכרת. ... הוא לקח את היד שלי ונתן לי לאונן לו" מעל לבגדיו. כפי שצוין לפרוטוקול, בשלב זה הדגימה ר' "תנועת אחיזה עם תנועות סיבוביות" (שם, בעמ' 92). לדבריה זה נמשך מספר דקות, ונפסק כאשר ע' או ש' בתו של המשיב קראו לה. היא זכרה מקרה אחד בו זה קרה, למרות שבחקירת הילדים סיפרה על שני מקרים.

המקרה השני עליו העידה ר' בבית המשפט דומה בנסיבותיו לאירוע השני המתואר בכתב האישום. לדבריה, באחד הימים בעת שהיתה עם המשיב בחדרו ליד מיטתו, הוא "לקח את היד שלו וניסה להחדיר לי וזה כאב לי בהתחלה ואז הרגשתי שזה לא נעים, זה לא היה נעים לי ואז ע' דפקה בדלת והוא הוציא מהר את היד וכאילו כלום לא קרה" (שם, בעמ' 82). ר' הבהירה כי כוונתה לכך שהמשיב ניסה להחדיר את אצבעו לפי הטבעת שלה.

המקרה השלישי עליו העידה ר' בבית המשפט הוא האירוע השביעי הנזכר בכתב האישום. על פי עדותה, באחד מימי שישי בעת שהיתה בבית סבתה, צפתה בטלוויזיה עם המשיב "ואז הוא לקח את היד שלו והכניס לתוך התחתונים שלי ואז אמא נכנסה ותפסה את זה על חם" (שם, בעמ' 83).

מקרה רביעי עליו סיפרה ר' דומה לאירוע החמישי והשישי הנזכרים בכתב האישום (כאשר ר' העידה רק על מקרה אחד מביניהם). לדבריה, המקרה אירע בחדר השינה של המשיב, בעת שהמשיב שכב על מיטתו והשכיב אותה מעליו כשהפנים שלה מופנות לכיוונו, "היה מעל הבגדים שהוא לקח את היד ועם היד שלו תפס את שלי ונתן שאני אעשה לו מסאז' וכאילו שאחד נעשה לשני כביכול נעים. וראיתי שזה היה לו נעים ושהוא נהנה מזה וכל הזמן עשה עם הלשון שלו דברים כאלה".

כאשר נשאלה "מה זה אומר שהוא יעשה לך נעים?" השיבה: "שהוא מלטף לי את הטוסיק וזה מה שאני זוכרת" (שם, בעמ' 84).

76. לעומת התאמה זו בין האירועים הנזכרים בכתב האישום לבין האירועים עליהם העידה בבית המשפט, ר' לא זכרה כלל את האירוע השלישי המתואר בכתב האישום, ואילו את האירוע הראשון המתואר בכתב האישום זכרה באופן שונה מכפי המתואר על ידה בחקירתה בפני חוקרת הילדים.

לגבי אירוע זה, שהתרחש ביום הראשון בו החלה בתו של המשיב לחנוך את ר' במסגרת תכנית "פר"ח", העידה ר' בבית המשפט כי: "היה מקרה שהוא ניסה להחדיר לי זה מה שאני זוכרת" (שם, בעמ' 90). לעומת זאת, בחקירת הילדים תיארה כי באותו יום המשיב ישב עמה בסלון, נטל את ידה והניח אותה על איבר המין שלו "ונתן לי לאונן לו". בעדותה בבית המשפט, לאחר שהופנתה לדבריה בחקירת הילדים בעניין זה, אמרה ר' שהיא לא זוכרת את המקרה.

77. אין ספק כי העובדה שבחקירתה בבית המשפט לא זכרה ר' את כל האירועים עליהם סיפרה לחוקרת הילדים מעוררת קושי מסוים. כשנשאלה על כך, הבהירה ר' כי לחוקרת הילדים "סיפרתי את כל האמת. גם העניין היה טרי" (שם, עמ' 97) וכי בשל חלוף הזמן הרב מאז התרחשות האירועים ובשל קשיים נוספים עימם היא מתמודדת כעת היא לא זוכרת את כל האירועים לפרטיהם. במילותיה:

"עברו ארבע שנים, עברתי הרבה דברים בחיים שלי, אם זה עליות ואם זה ירידות, זה כן קשה לי להתמודד עם זה אבל אני כמה שיותר יוצאת וכמה שיותר משתדלת לשנות ובאמת אני לא מדברת על זה גם ביומיום שלי אז איך אני אזכור דבר כזה, אני זוכרת רגעים, אני זוכרת דברים אבל לא זוכרת הכל מהתחלה ועד הסוף. לא זוכרת את הכל בעל פה" (שם, בעמ' 86).

ובהמשך נשאלה והשיבה:

”ש: יש לך הסבר איך זה שהיום את זוכרת רק חלק מהדברים?”

ת: לא. שוב פעם, עברו הרבה שנים וזה גם גיל ההתבגרות שאני עוברת דברים. ויש לי גם קשיים שאני מתמודדת איתם ביום יום וזה לא רק זה” (שם, בעמ’ 97).

במהלך חקירתה הראשית בבית המשפט חזרה ר’ מספר פעמים על כך שהיא מעידה רק על האירועים שאותם היא זוכרת וכי מלבדם היא לא זוכרת אירועים נוספים. היא התעקשה כי ”אני סיפרתי מה שאני זוכרת, אני לא רוצה לשקר, אני אומרת את האמת שלי. למה שאני אשקר עוד, אין לי מה לשקר. ... אני לא יכולה להגיד משהו שאני לא זוכרת” (שם, בעמ’ 87).

78. כשלעצמי, מצאתי כנות רבה בהסבר פשוט זה של ר’ לפער הקיים בין תיאור המעשים עליהם העידה בחקירת הילדים שנערכה לה ואשר עליו נשענה התשתית העובדתית המתוארת בכתב האישום, לבין תיאור המעשים בעדותה בבית המשפט, ארבע שנים מאוחר יותר. ר’ היתה מודעת לפער האמור, ובכל זאת בחרה באופן עקבי לדבוק בגרסתה ולא להעיד על מעשים שאמנם תיארה בחקירתה, סמוך להתרחשותם, אך אינם חקוקים עוד בזכרונה.

בניגוד לכך, בית המשפט המחוזי סבר כי הפער בין הגרסאות נזקף לחובתה של ר’, במובן זה שלא ניתן להסתמך כלל על עדותה.

אין בידי לקבל תוצאה זו. אין ספק כי יש קושי משפטי בלתי מבוטל להרשיע את המשיב במעשים המיוחסים לו, שאותם לא זכרה ר’ בעדותה בבית המשפט, בהתבסס על עדותה בפני חוקרת הילדים בלבד. ואולם, בכך אין כדי ללמד על כך שהמעשים אותם לא זכרה לא התרחשו במציאות, באופן שישפיע על מהימנות הגרסה בכללותה, או יבטל כליל את המשקל שיש לייחס לעדותה באשר למעשים שאותם זכרה ותיארה גם בעדותה בבית המשפט.

79. זאת ועוד. בניגוד לעמדתו של בית המשפט המחוזי, אני סבור כי ריבוי הפרטים שמסרה ר’ בחקירת הילדים, אשר נערכה כאמור בסמוך להתרחשות האירועים, תורם דווקא תרומה חשובה ומשמעותית למהימנות גרסתה. בעובדה שבעדותה בבית המשפט לא זכרה ר’ את כל האירועים, כמו גם פרטים שונים ביחס לאירועים שכן זכרה, אין כדי

לאיין באופן מוחלט את גרסתה, בפרט כאשר בית המשפט עמד על אותות האמת שניכרו בעדותה בבית המשפט.

מסקנה זו נכונה שבעתיים ביחס לקטינה המעידה על שורה של עבירות מין שבוצעו בה מספר שנים קודם לכן. הזכרון חמקמק הוא; ובנסיבות אלה אך טבעי הוא כי בחלוף הזמן נשתכחו מקרבן העבירות חלק מהפרטים וחלקם האחר התמזג זה בזה.

מכל הטעמים הללו איני מקבל את הנימוק הראשון שהציג בית המשפט המחוזי לזיכוי של המשיב מכל העבירות המיוחסות לו באישום השני.

80. הנימוק השני שהוצג בפסק הדין, הוא קיומם של "סימני שאלה" באשר לפרטי האירוע השביעי המתואר בכתב האישום, באשר למועד התרחשותו, ובאשר לפרטי העדויות ביחס להתנהלות בני המשפחה לאחר שא' היתה עדה לאירוע. בית המשפט מצא כי אירוע זה היה "האירוע המכונן של כל הפרשה", שכן הוא זה שהביא לחשיפת המעשים כולם, ולכן סבר כי "יש חשיבות מיוחדת לאירוע זה מתוך המכלול" (פסקה 82 לפסק הדין).

בנסיבות אלה, סימני השאלה עליהם הצביע בית המשפט, הביאו אותו למסקנה בדבר קיומו של "ספק לגבי המהות המדויקת של האירוע, הגם ששוכנעתי כי באותו יום התרחש אירוע חריג בין הנאשם [המשיב – י' א'] לבין ר'", כלשונו (פסקה 88 לפסק הדין).

בית המשפט פירט ארבעה "סימני שאלה" ביחס לאירוע השביעי הנזכר בכתב האישום, אשר בהם אדון כעת.

81. "סימן השאלה" הראשון הוא קיומן של גרסאות שונות לגבי מועד האירוע: בחקירת הילדים העידה ר' כי האירוע התרחש כשנה וחצי לפני החקירה (שנערכה בחודש ספטמבר 2011), ובהמשך אמרה שאירע כשהיתה בכיתה ה' (קרי, בין חודש ספטמבר 2010 לחודש יולי 2011). בבית המשפט העידה שאחרי האירוע אמה התאשפזה, וזה קרה כשהיתה בכיתה ו' (עמ' 88 לפרוטוקול הדיון מיום 22.6.2016).

א' העידה הן בהודעתה במשטרה הן בעדותה בבית המשפט כי האירוע התרחש בין חודש ספטמבר 2011 לחודש ינואר 2012, בעת שר' היתה בכיתה ו'. ת' העידה גם

היא שהאירוע התרחש בסביבות חודש ינואר 2012. ק' העידה לעומת זאת כי אירוע זה התרחש כחודש לפני הגשת התלונה במשטרה, קרי בחודש אוגוסט 2012.

כשלעצמי, לא מצאתי כי ההבדלים בין העדויות באשר למועד התרחשותו של האירוע משליכים על הקביעה כי האירוע אכן התרחש. לעניין זה יש להדגיש, כי גרסאותיהן של א' ות' – שתיהן נשים בוגרות הן בזמן התרחשות האירועים והן בזמן עדותן – דווקא מתיישבות זו עם זו, וכי אף שאינן מתיישבות במדויק עם המועדים אליהם התייחסה ר', אין בכך קושי משמעותי. זאת במיוחד לנוכח היותה של ר' קטינה בת 11-12 הן בעת התרחשות האירוע והן בעת שתיארה אותו לראשונה, כאשר תפיסת הזמן שלה היא בוודאי שונה מזו של אדם בוגר.

כמו כן, לא מצאתי לייחס משקל רב למועד שציננה ק' להתרחשות האירוע האמור, שכן היא לא היתה עדה לו ואף לא שמעה עליו מכלי ראשון בזמן אמת, בניגוד לאמה ת'.

82. "סימן השאלה" השני הוא הקושי לקבוע ממצא חד משמעי, על סמך עדותה של ר', האם המשיב נגע בגופה ממש או נגע בה מעל לבגדיה. בית המשפט סבר כי "הבלבול ואי-הדיוק לגבי נושא זה מעוררים ספק לגבי הסיטואציה באופן כללי". בית המשפט הוסיף וציין, כי אין בעדותה של א' – אשר העידה כי ראתה את המשיב מוציא את ידו מהחלק האחורי של מכנסי ר' – כדי להבהיר את מהות המעשה באופן מדויק, שכן "קיימת האפשרות שהמדובר באירוע שאינו משקף עבירת מין" (פסקה 84 לפסק הדין).

איני מקבל את מסקנת בית המשפט המחוזי בעניין זה.

גרסת ר' באשר לאופן המדויק בו נגע בה המשיב – מעל לבגדיה או מתחתם – אכן לא היתה אחידה. בחקירתה הראשית העידה ר' כי המשיב "לקח את היד שלו והכניס לתוך התחתונים שלי" (עמ' 83 לפרוטוקול הדיון מיום 22.6.2016). לחוקרת הילדים אמרה ר' כי המשיב נגע בה בישבנה מעל לבגדיה. במפגש ההכנה שנערך לה במשרדי הפרקליטות עובר לעדותה בבית המשפט, אמרה כי המשיב הכניס את ידו בין מכנסיה לתחתוניה. משהוצגה לה גרסתה בחקירת הילדים, לפיה הוא נגע בישבנה מעל למכנסיה, השיבה כי אינה זוכרת (ת/11, מכתב הפרקליטה מיום 20.6.2016). על גרסה אחרונה זו חזרה גם בחקירתה הנגדית (עמ' 120). לשאלת הסניגור, הבהירה כי טעתה בחקירתה הראשית וכי התבלבלה במילותיה בשל הלחץ בו היתה נתונה.

לשאלת האופן המדויק בו נגע המשיב בר' יש כמובן חשיבות, והגרסאות השונות אכן מעוררות קושי לקבוע ממצא ברור בשאלה זו. יחד עם זאת, גם אם נאמץ את הגרסאות המחמירות פחות – כי המשיב נגע בר' מעל לתחתוניה או אף מעל לבגדיה – מכל מקום מדובר במעשה מגונה שביצע בקטינה בת משפחתו.

עדותה של א' בדבר הבהילות בה משך המשיב את ידו מיד כשנכנסה היא עצמה לחדר והבחינה במתרחש, ועדותה של ת' בדבר גרסה זו של א' כפי שנמסרה לה בשיחה ביניהן עוד באותו ערב, תומכות במסקנה כי המשיב ידע והבין שמדובר במעשה פסול. במובנים אלה, ומשלא הוצגה כל גרסה אפשרית אחרת על ידי המשיב – שכאמור הכחיש את האירוע – התקשיתי להבין כיצד ניתן לפרש את הדברים כך שאין מדובר בעבירת מין.

83. בודדים הם המקרים בהם כל הראיות המתייחסות לביצועה של עבירת מין זהות לחלוטין זו לזו, מבלי שיש כל הבדל בין הפרטים. באופן טבעי, יכולים להיווצר הבדלים מסוימים בין גרסאות שונות שמסר קרבן העבירה בעצמו בחקירתו במשטרה ובעדותו בבית המשפט, כמו גם הבדלים מסוימים בין גרסתו לבין גרסאות של עדי ראיה אחרים, אם ישנם. כל עוד גרעין הסיפור הוא דומה בין כל הגרסאות, וכל עוד משתכנע בית המשפט כי ליבת האירוע אכן התרחשה במציאות – כפי שקרה במקרה זה – לא ניתן לומר כי הבדלים אלו כשלעצמם מעוררים ספק המחייב לזכות את הנאשם מכל עבירה פלילית.

מסיבה זו, גם ב"סימן השאלה" השני שהוצג בפסק דינו של בית המשפט המחוזי אין כדי לשלול את עצם התרחשותו של האירוע השביעי בכתב האישום, וממילא אין בו גם כדי להטיל ספק בגרסה כולה.

84. "סימן השאלה" השלישי שהעלה בית המשפט, הוא מדוע הוסיפה ר' לפקוד את ביתו של המשיב לאחר האירוע השביעי המתואר בכתב האישום, ובפרט מדוע א' לא מנעה ממנה לעשות כן, לאחר שהיתה מודעת לסכנה מצד המשיב.

איני סבור כי דבר זה מעורר קושי, במובן השולל את אפשרות ביצועם של המעשים מצד המשיב.

ראשית, תשובה משכנעת לקושי זה נמצאה הן בעדותה של א' – אשר העידה כי ההידרדרות במצב הנפשי אשר הביאה לאשפוזה בבית החולים מנעה ממנה לפקח כראוי על בתה ר' – והן בעדותה של ר' עצמה, שהסבירה כי המשיכה להגיע לבית המשיב מאחר

שלא רצתה לוותר על קשרי החברות עם ש' בתו, שהיתה חברתה היחידה באותם ימים, כאשר חברותיה לכיתה החרימו אותה.

שנית, והיא העיקר. למרבה הצער, דפוס ההתנהגות של קרבן עבירת מין, אשר מאפשר לעיתים את הישנות הפגיעות בו, אינו מחזה נדיר. התנהגותו של קרבן העבירה אשר "חוזר לזירת האירוע" באופן המאפשר לאדם שפגע בו בעבר לשוב ולפגוע בו בהזדמנויות נוספות, אינה מודרכת בהתאם להגיון ולשכל הישר, ובוודאי שאין בה כשלעצמה כדי להטיל ספק בגרסתו. כך במיוחד כאשר מדובר בעבירות מין בתוך המשפחה, ובפרט בעבירות המבוצעות בקטינים שאינם מודעים תמיד לחומרת הפגיעה בהם.

85. "סימן השאלה" הרביעי שמצא בית המשפט ביחס לאירוע השביעי קשור לשיחה בין א' לת' בלילה לאחר התרחשות האירוע. בית המשפט סבר כי אין התאמה מלאה בין גרסאותיהן של השתיים באשר לשאלות: "מתי ר' סיפרה על המעשים, למי (לת' או לא'), האם א' ביקשה מת' 'לתחקר' את ר', ואם כן – האם זה יצא לפועל, ואם לא – למה, וכולי" (פסקה 88 לפסק הדין).

גם בהקשר זה, לא מצאתי כי שאלות אלו, שאין חולק כי הן שאלות משניות בחשיבותן, משליכות על עצם הקביעה באשר להתרחשות האירוע. כך במיוחד, כאשר בית המשפט קבע כי יש התאמה בין הגרסאות באשר לעצם קיומה של השיחה בין השתיים במועד האמור, בה עדכנה א' את ת' באירוע שהיתה עדה לו, ובה גם סוכם כי ת' תשוחח עם ר' כדי לשמוע ממנה האם המשיב פגע בה בהזדמנויות נוספות.

86. לנוכח כל האמור, לא מצאתי כי יש באותם "סימני שאלה" שתוארו בפסק הדין כדי להטיל ספק בעצם התרחשות האירוע השביעי המתואר בכתב האישום, וממילא איני סבור כי אותם סימני שאלה היו צריכים להוביל את בית המשפט למסקנה לפיה יש לזכות את המשיב גם מהאישום השני.

87. ומכאן, לנימוק השלישי שהוצג בפסק הדין לזיכוי המשיב מאישום זה. בית המשפט המחוזי מצא, כי בחקירת הילדים שנערכה לה, בלבלה ר' בין שני אירועים שונים הנזכרים בכתב האישום: פעם אחת בחקירה סיפרה כי האירוע השני המתואר בכתב האישום (במהלכו ניסה המשיב להחדיר את אצבעו לפי הטבעת שלה) נפסק בעקבות דפיקתה של ע' בדלת; ופעם אחרת באותה חקירה סיפרה כי האירוע השלישי המתואר בכתב האישום (במהלכו החל גם כן המשיב להחדיר את אצבעו לפי הטבעת שלה תוך

שהוא מנסה לקרב את ידה כדי שתיגע באיבר מינו) הוא זה שנפסק בעקבות אותה דפיקה בדלת.

בניגוד לפרשנותו של בית המשפט המחוזי, איני סבור כי מדובר בסתירה, ובוודאי שלא כזו היורדת לשורש העניין באופן המפריך את גרסת ר'. יש לזכור כי ר' מסרה את עדותה לחוקרת הילדים כשהיתה בת 12 בלבד. אין זה בלתי סביר אפוא שבגילה הצעיר כלכלה בין סופם של שני אירועים שונים, מתוך שבעה שתיארה.

88. הנימוק הרביעי – אותו הגדיר בית המשפט "קושי אמיתי ומהותי לגבי גרסת ר'" – הוא כי ר' לא העידה בבית המשפט על האירוע השלישי המתואר בכתב האישום, במהלכו החדיר המשיב את אצבעו לפי הטבעת שלה. זאת, על אף שמדובר, לפי פרשנותו של בית המשפט, באירוע "החמור מבין האירועים ובוודאי שהסב לה כאב רב ותחושה שלא תישכח עד מהרה" (פסקה 90 לפסק הדין).

89. עיון מדוקדק בחקירת הילדים מעלה כי במהלכה סיפרה ר' על שני אירועים שבהם ניסה המשיב להחדיר את אצבעו לפי הטבעת שלה.

האירוע הראשון שאותו תיארה ר' התרחש בעת שע' היתה במקלחת. המשיב קרא לה לחדרו, השכיב אותה עליו "כמו שמחנים אוטו", ליטף את ישבנה "ואחרי זה הוא לקח את היד שלו וניסה להכניס לחור שלי, וזה טיפה, טיפה, אבל ממש טיפה כאב לי" (ת/12-1 עמ' 9-10).

האירוע השני אותו תיארה בחקירתה בצורה מפורטת הרבה יותר, בהתאם לשאלות חוקרת הילדים, היה "הפעם הכי אחרונה" שבה המשיב "עשה לי משהו לא בסדר", כחודשיים קודם למועד בו נערכה החקירה (ת/12-1, בעמ' 16). ר' תיארה כי באירוע זה, שהתרחש בחדר השינה, המשיב "ניסה להכניס לי לחור שלי וזה טיפה כאב" (שם, בעמ' 16, וראה תיאור דומה בעמ' 18). מיד לאחר מכן הסבירה ר':

"לקח את היד שלו וניסה להכניס לחור שלי. למשל זה העומק של ה... זה העומק של החור (מדגימה) למשל פה זה הכי עמוק (מדגימה) ופה זה התחלה אז למשל פה (מצביעה). זה מה שאני יכולה להגיד. כאילו פה זה הכי עמוק ופה זה ה... (מדגימה) נו, התחילת, ממש בתחילה הוא הכניס לי" (שם, עמ' 18-19; ראה גם ת/12-1, בעמ' 6).

בטופס סיכום העדות שנערך בידי חוקרת הילדים בתום החקירה, נזכרו אמנם שני האירועים, לצד מקרים נוספים, אך ביחס לאירוע הראשון שתיארה ר' לא תואר כי במהלכו ניסה המשיב להחדיר את אצבעו לפי הטבעת של ר' (ת/ב' 12, סעיף 3). רק ביחס למקרה השני תואר כי המשיב "ניסה להכניס את האצבע שלו לחור שלה [פי הטבעת – י' א'] וזה טיפה כאב. ... [המשיב] הגיע ל'ממש התחלה' של החור" (ת/ב' 12, סעיף 2). מלבד אירוע זה לא נזכר מקרה נוסף בו ניסה המשיב להחדיר את אצבעו לפי הטבעת של ר'.

כאשר נשאלה ר', במהלך חקירתה זו, האם היה יותר ממקרה אחד בו המשיב ניסה להחדיר את אצבעו לפי הטבעת שלה, היא השיבה בשלילה:

"ש: האם חוץ מהפעם הזאת
ת: הוא לא ניסה שוב להכניס.
ש: הוא לא ניסה שוב להכניס?
ת: (מנידה בראשה לשלילה)
...
ש: אוקי. את אמרת לי ש[המשיב] פעם אחת ניסה לך
להכניס אצבע לחור. לחור שלך.
ת: זה היה בהתחלה" (ת/ב' 12, בעמ' 16-17).

90. בכתב האישום צוינו שני אירועים בהם המשיב "החל להכניס" או "החל להחדיר" את אצבעו לפי הטבעת של ר' (סעיפים 5 ו-6 לכתב האישום), בהתבסס על תיאוריה האמורים של ר' בחקירת הילדים (ועל אף שבטופס סיכום העדות צוין כאמור רק אירוע אחד).

יחד עם זאת, בעדותה בבית המשפט העידה ר' רק על אירוע אחד כזה, שניתן לזהותו כאירוע השני המתואר בכתב האישום. על פי עדותה של ר', באותו אירוע המשיב "לקח את היד שלו וניסה להחדיר לי" (עמ' 82 לפרוטוקול הדיון מיום 22.6.2016, וראה גם דברים דומים שם, בעמ' 83).

91. בניגוד למסקנתו של בית המשפט המחוזי, איני סבור כי העובדה שבבית המשפט העידה ר' רק על אירוע אחד מסוג זה, מעוררת ספק בגרסתה.

תיאורה של ר' בבית המשפט את ניסיון החדרת האצבע מתאים למקרה המאוחר בזמן אותו תיארה בחקירת הילדים, בו המשיב לא החדיר את אצבעו לכל אורכה לפי הטבעת שלה, אלא החדירה רק "לתחילת החור".

בנוסף למקרה זה, ר' העידה בבית המשפט על האירוע הראשון שתיארה בחקירת הילדים, במהלכו המשיב השכיב אותה מעליו "כמו שמחנים אוטו" (שם, בעמ' 91), אך לא ציינה כי גם באירוע זה ניסה המשיב להחדיר את אצבעו לפי הטבעת שלה. יתכן שבחוויה שלה ניסיון זה לא היה החלק הטראומטי ביותר של אותו אירוע, כפי שנצרב בזכרונה, אלא דווקא האופן שבו המשיב השכיב אותה מעליו. כך עולה גם מתיאור האירוע בחקירת הילדים; וכך גם ניתן להסיק מהתרשמותה של חוקרת הילדים, אשר לא ציינה כאמור את ניסיון החדירה בתיאור האירוע.

92. בית המשפט המחוזי סבר כי יש להפריד בין אירוע שבו היה ניסיון להחדרת אצבע לבין אירוע שבו היתה החדרת אצבע ממש, אך הבחנה כזו לא קיימת בכתב האישום, ויש להניח כי ר' עצמה גם לא היתה מודעת אליה בזמן שנחקרה על ידי חוקרת הילדים.

בית המשפט הניח עוד, כי אירוע החדירה "בוודאי הסב לה כאב רב ותחושה שלא תישכח עד מהרה" (פסקה 90 לפסק הדין). ואולם, כפי שצוטט לעיל, בחקירת הילדים ר' תיארה כי מעשה זה "טיפה כאב" ולא מעבר לכך.

לנוכח כל זאת, הציפיה של בית המשפט המחוזי כי ר' תזכור דווקא אירוע מסוים ולא אירוע אחר אינה תואמת בהכרח את זיכרון האירועים כפי שנחוו בידי ר' עצמה בזמן אמת.

93. בית המשפט המחוזי תיאר קושי נוסף לאמץ את גרסתה של ר', ולפיו קיימת אי-בהירות באשר לשאלה האם המשיב החדיר את אצבעו גם לאיבר מינה של ר'. זאת, מאחר שתיאור זה עולה לכאורה מהודעתה של א' במשטרה (נ/21, בעמ' 5) וכן מעדותה של ת' בבית המשפט (עמ' 715 לפרוטוקול הדיון מיום 22.2.2017).

בניגוד לבית המשפט המחוזי, אני לא סבור כי קיימת אי-בהירות בסוגיה זו.

ר' הבהירה באופן ברור עוד בחקירת הילדים שנערכה לה, כי המשיב לא נגע באיבר מינה. כאשר נשאלה "האם קרה שהוא [המשיב – א'] ניסה להכניס לך משהו למקום שיוצא פיפי" הנידה בראשה לשלילה (ת/12 - 3, בעמ' 16; ראה גם טופס סיכום העדות, ת/12ב', בסעיף 5). א' מצידה מסרה הן בהודעותיה במשטרה והן בעדותה בבית המשפט כי נמנעה במכוון מלשאול את ר' על אופי הפגיעות שפגע בה המשיב, ואילו ת'

העידה בחקירתה הנגדית כי ר' סיפרה לה שהמשיב נגע בה "למטה" והיא עצמה הסיקה שמדובר באיבר המין דווקא, ולא, למשל, בפי הטבעת (עמ' 772 לפרוטוקול הדיון מיום 22.2.2017).

בנסיבות אלו, אינני מקבל את מסקנת בית המשפט המחוזי לפיה קיים ספק לגבי ניסיון המשיב להחדיר אצבע לפי הטבעת של ר', וכן את מסקנתו לפיה קיימת "אי-בהירות" לגבי נושא זה המעוררת ספק לגבי דיוק תיאוריה גם ביחס לשאר האירועים.

94. הנימוק החמישי והאחרון שהוצג בפסק הדין לדחיית גרסת ר', הוא כי זו אינה נתמכת בדו"ח סיכום הטיפול מיום 6.11.2012, שנכתב על ידי ד"ר לילה שניידר, פסיכולוגית קלינית שטיפלה בר' מטעם "מרכז פעימות לטיפול בילדים ונוער נפגעי תקיפה מינית". בהקשר זה הפנה בא-כוח המשיב לדברים הבאים מתוך הדו"ח:

"ר' הגיעה למרכז מאוד במצוקה כי בעקבות פנייתה להוריה והסכמתה לחקירה איבדה קשר משמעותי עם הבנות של הפוגע (בנות הדוד שלה). אובדן זה הרבה יותר מעסיק אותה מאשר הפגיעה המינית שהיא בעצמה שוללת שהייתה כזו כי לא קרה דבר שלא היא עצמה שיתפה איתו פעולה. מאוד לא מזדהה עם הניסוח שהיא 'נפגעה' היות ושיתפה עם מעשיו של הדוד פעולה ולא הרגישה שעושה לה דברים בכוח. הרגישה שנעים לה. לעומת זאת מבינה שקרה דבר שאסור היה שיקרה כי מבוגר לא צריך לפתות נערה להסכמה של נגיעות ועוד" (ת/27א).

כמו כן, הפנה בא-כוח המשיב לדבריה הבאים של ר', אשר צוטטו במסמך סיכום הטיפול מיום 12.1.2014:

"היינו מקורבים בעיקר בסופי שבוע, אבל כשהייתי נפגשת עם הבת דודה שלי, ש' שבאותה תקופה גם הייתה החונכת פר"ח שלי, היו הזדמנויות שפגע בי. ... לא ראיתי משהו לא בסדר, כי לא עשה דבר בכוח. עשה לי פרצופים מביכים, הביט לי על הישבן כששרכתי שוב ושוב על פי בקשתו את הנעליים. אבל בזמן אחרי זה, גם התחיל להכניס את האצבעות מתחת לתחתונים שלי" (ת/27, בעמ' 3).

בית המשפט המחוזי קיבל את גרסתה של ד"ר שניידר בעדותה בבית המשפט, לפיה ר' סיפרה לה על אופי הפגיעות אך היא מצידה נמנעה מלפרטן, שכן הפירוט הספציפי לא היה רלוונטי לטיפול בר'. עוד קיבל בית המשפט את גרסת ד"ר שניידר,

לפיה בדיעבד בעת עדותה בבית המשפט היא הבינה כי היעדר הפירוט מהווה "טעות פטאלית של רישום", כלשונה (עמ' 884 לפרוטוקול הדיון מיום 1.3.2017).

יחד עם זאת, בית המשפט ראה קושי בכך "שמבחינה ראייתית אין תיעוד במסמכים לפגיעות הנטענות, ולכן – בוודאי שאין כאן תמיכה לגרסה בדבר הפגיעות בר', ובמיוחד לא לגבי הפרטים הנטענים" (פסקה 92 לפסק הדין).

95. כבית המשפט המחוזי, אף אני מוכן להניח כי בהיעדר פירוט על אופי הפגיעות במסמכי סיכום הטיפול, לא ניתן ללמוד מהן על אופיין המדויק, וממילא לא ניתן להרשיע את המשיב בעבירות ספציפיות רק על סמך המתואר באותם מסמכים.

יחד עם זאת, בניגוד למסקנת בית המשפט המחוזי, אין ללמוד מהתיעוד האמור את ההיפך הגמור – לפיו התיעוד עצמו (או היעדרו של פירוט הפגיעות במסגרתו) מטיל ספק בגרסת המערערת, וזאת בפרט כאשר ד"ר שניידר אישרה בעדותה כי הדברים נמסרו לה מפי ר' בזמן אמת.

ראשית, הדברים שצוטטו מפיה של ר' מלמדים באופן ברור כי המשיב "התחיל להכניס את האצבעות מתחת לתחתונים" של ר', כך שבוודאי לא ניתן ללמוד כי התיעוד שולל כל פגיעה מינית בר'.

שנית, לא ניתן להסיק מהדברים שצוטטו מפי ר' – לפיהם בתחילת הטיפול היא "שוללת פגיעה מינית" משום ש"היא עצמה שיתפה איתו פעולה" – כי פגיעה כאמור לא התרחשה. להיפך, ר' מתייחסת במפורש ל"נגיעות ועוד" מצד המשיב, רק שעל פי תפיסתה המוטעית לא מדובר ב"פגיעה מינית". דברים אלו נאמרו מפיה של נערה צעירה בת 12 בלבד, ומשקפים באופן ברור את תחושת אשמת הקרבן, על לא עוול בכפו; ובוודאי שאין להסיק מהם את המסקנה אותה הסיק בית המשפט המחוזי.

96. עד כה דנתי ב"קשיים" שהוצגו בפסק הדין, אשר בית המשפט המחוזי סבר כי יש בהם כדי להחליש את גרסת ר', והצבעתי על כך שאין מדובר בקשיים מהותיים וממילא אין בהם כדי להפחית מהמשקל הרב שיש לייחס לעדות ר' ולראיות התומכות בה.

97. מעבר לכך, תימוכין לאמיתותה של גרסת ר' ניתן למצוא בהתרשמותה החיובית של חוקרת הילדים ממהימנות עדותה.

בפסיקתו של בית משפט זה הובעו דעות שונות באשר לשאלה האם רשאי בית המשפט להזדקק להתרשמותו של חוקר ילדים ממנהיגותו של קטין, בנסיבות בהן הקטין העיד בעצמו בבית המשפט וכך ניתנה לבית המשפט ההזדמנות להתרשם באופן ישיר ממנהיגותו (ע"פ 337/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 לפסק דינו של השופט נ' הנדל; פסקה 2 לפסק דינו של השופט י' דנציגר; פסקה 3 לפסק דינה של השופטת ד' ברק-ארז (9.9.2013); ע"פ 2177/13 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסק דינו של השופט נ' סולברג (9.7.2015); ע"פ 4583/15 סן נ' מדינת ישראל, בפסקה 29 לפסק דינו של השופט א' שהם (21.9.2015) (להלן: עניין סן); ע"פ 30/15 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 56 לפסק דינו של השופט א' שהם (20.4.2016); ע"פ 8050/17 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 41 לפסק דינו של השופט ג' קרא (31.10.2018)).

לעמדת, התרשמותו של חוקר הילדים ממנהיגות הקטין מהווה ראייה קבילה אשר ערכה הראייתי יקבע בהתאם לנסיבותיו השונות של כל מקרה. אכן, קביעות בדבר מהימנותם של עדים היא מלאכה המסורה לשיקול דעתו של בית המשפט – ולו בלבד.

יחד עם זאת, בית המשפט יכול להסתייע בהתרשמותו של חוקר הילדים בדבר מהימנות הקטין ככלי עזר. זאת, לנוכח מומחיותו ומקצועיותו של חוקר הילדים, כמו גם לנוכח העובדה שהערכת המהימנות של חוקר הילדים מתבצעת מיד עם תום מסירת עדותו של הקטין בפעם הראשונה, בסמוך ככל הניתן לביצוע העבירות. לעובדה זו משמעות מיוחדת כאשר מדובר בקטינים רכים בשנים, אשר זכרונם נוטה לעיתים להיות קצר טווח בהשוואה לבגירים.

98. בנסיבות העניין שלפנינו, התרשמה חוקרת הילדים שחקרה את ר', הגב' אולגה בן-חי, ממנהיגותה של ר' (כעולה גם מעדותה בבית המשפט המחוזי, עמ' 4 ואילך לפרוטוקול הדיון מיום 9.5.2018). בטופס סיכום העדות (ת/12ב) כתבה חוקרת הילדים:

"עדותה [של ר'] נמסרה במלל חופשי בתגובה לתשואול פתוח והייתה עקבית, הגיונית, ומעוגנת בקונטקסט של נסיבות ומקומות. ר' תיארה השתלשלות של האירועים ומסרה פרטים לגבי חלקים מהותיים ופריפריאליים, כמו כן, בעדותה הופיעו פרטים אותנטיים. ועדותה לוותה בהדגמות ותיאורי תחושות סנסוריות (למשל, קצת כאב, היה לה נעים). בנוסף, בדיווחה [של ר'] עלתה התייחסות להפרעות בלתי צפויות שגרמו להפסקת האירועים, עלו מאפיינים דינמיים המוכרים במקרים של פגיעות מסוג זה, כגון בידוד ותחמון ולא נראתה בעדותה מגמה להעצמה

או הפללה. יש לציין כי אמנם מדבריה של ר' נראה כי טרם חקירתה היא נחשפה לאינפורמציה על כך ש[המשיב] פגע בבני משפחתה [כך במקור – 'א' א'] נוספים (למשל, אמא ובת דודתה ק'), אך התרשמתי כי הדברים לא באו לידי ביטוי בתיאורי פרטי האירועים שדיווחה ועל אופן שמסרה את פרטי הפגיעה בה. לאור כל זאת, אני מתרשמת כי ר' חוותה את אשר תיארה" (שם, בסעיף 6).

בית המשפט המחוזי קיבל מסקנות אלו של חוקרת הילדים תוך שקבע כי "אני יכולה בהחלט להבין מדוע חוקרת הילדים הגיעה למסקנה בדבר מהימנות הגרסה" (פסקה 93 לפסק הדין), אך לצד זאת סבר כי הראיות הנוספות שהוצגו אחרי חקירתה של חוקרת הילדים הן שמעוררות ספק בגרסת ר'.

כפי שתיארתי באריכות לעיל, מסקנה זו אין בידי לקבל. לשיטתי, לא זו בלבד שיש לדחות את אותם ספקות שמצא בית המשפט המחוזי באשר לגרסת ר', אלא שהערכת המהימנות החיובית של חוקרת הילדים – שיש ליתן לה משקל ראיתי – תומכת ומחזקת את גרסתה.

לסיכום האישום השני:

99. לאחר שבחנתי את מכלול הראיות המתייחסות לאישום זה, ובפרט את עדותה של ר', אשר נמצאה מהימנה גם על בית המשפט המחוזי, אני קובע כי די בתשתית הראייתית שהונחה בפני בית המשפט המחוזי כדי לעמוד בנטל המוטל על התביעה להוכיח מעל לספק סביר כי המשיב ביצע עבירות מין כלפי אחייניתו הקטינה ר'.

גרסתה של ר' היתה עקבית וקוהרנטית, והתיישבה היטב עם יתר הראיות, ובהן עדותן של א' ות' על האירוע בבית פ', עדותה של ד"ר שניידר וטופס סיכום חקירת הילדים שנערך על ידי חוקרת הילדים. במובן זה מתקיימת דרישת ההנמקה לפי הוראת סעיף 54א(ב) לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971.

כפי שפירטתי בהרחבה, אני סבור כי יש באותם "סימני שאלה" שהעלה בית המשפט המחוזי ביחס לגרסת ר' וביחס לעדויות הנוספות התומכות בה כדי לפגוע באמינות הגרסה, וממילא אין בהם גם כדי לעורר ספק סביר באשמת המשיב בדינו.

100. יחד עם זאת, משר' עצמה לא העידה במסגרת עדותה בבית המשפט על חלק מהמעשים, תוך שהתעקשה כי אינה זוכרת שאירעו, לא ניתן להרשיע את המשיב בכל המעשים שיוחסו לו בכתב האישום. ואכן, בתום הדיון שנערך בפנינו, הבהירה באת-כוח

המערערת כי ביחס לאישום השני היא מבקשת להרשיע את המשיב רק באירועים עליהם העידה ר' בבית המשפט.

לנוכח זאת, אציע לחבריי להרשיע את המשיב בעבירה אחת של מעשה סדום במשפחה לפי סעיפים 351(א), 347(ב), 345(ב)(1) ו-345(א)(1) לחוק העונשין, בשל האירוע השני המתואר באישום השני, וכן בעבירה של מעשים מגונים במשפחה (ריבוי מקרים), לפי סעיף 351(ג)(2), 348(ב), 345(ב)(1) ו-345(א)(1) לחוק העונשין, וזאת בשל האירועים הרביעי, החמישי והשביעי המתוארים באישום זה.

האישום השלישי

101. כזכור, בגדר האישום השלישי נטען כי המשיב ניסה לבצע עבירה מין במשפחה (מעשה מגונה) כאשר הוריד את ראשה של ק' לעבר איבר מינו החשוף, כשהיתה קטינה בת 9 שנים, במהלך משחק מחבואים בביתו. כן נטען באופן כללי כי המשיב ביצע עבירות מין במשפחה (מעשים מגונים) כאשר נהג ללטף את ישבנה של ק' כאשר עברה לידו, בהזדמנויות שונות.

בעדותה בבית המשפט (בהיותה בת 22) העידה ק' על האירוע המתואר בכתב האישום, וסיפרה כי כשהיתה בת 9 הגיעה יחד עם אחיה לבית המשיב ושם שיחקו כל ילדי המשפחה משחק מחבואים. המשיב, ששכב על המיטה בחדרה של בתו הגדולה וצפה בטלוויזיה, קרא לק' ואמר לה "בואי יש לי פה מקום בשבילך להסתתר".

ק' הוסיפה ותיארה:

"הוא הכניס אותי מתחת לשמיכה שהוא שכב ואני שכבתי לצידו, ואני זוכרת שהוא הכניס אותי מתחת לשמיכה ראיתי שעומד לו ממש, כאילו הוא בלי מכנסיים והמכנסיים שלו היו מופשלים למטה, ועמד לו ממש האיבר מין, והוא לקח לי את הראש בכוח ושם לי את הראש על הבטן התחתונה שלו בכוח והוא לקח את הידיים שלי ושם לי את הידיים שלי על האיבר מין שלו העומד והוא אמר לי בואי תסתתרי שימי את הראש כאן, את הידיים כאן והכל יהיה בסדר. זה מה שהוא אמר. אני זוכרת שאני באותו רגע די נבהלתי כי הבנתי שמהו פה לא אמור לקרות ואף פעם לא ראיתי את זה קודם אז הבנתי שזה לא אמור להיות, אני זוכרת שפשוט ניסיתי להשתחרר מהר וירדתי מהמיטה וברחתי מהחדר ואני לא זוכרת מה היה אחר כך אבל בערב שבאתי הביתה עם אמא שלי אז

סיפּרתי לה את מה שהיה" (עמ' 16 לפרוטוקול הדיון מיום 22.6.2016).

102. בית המשפט מצא סיוע לעדות ק' הן בעדותה של אמה ת' – שאישרה כי ק' סיפרה לה על האירוע עוד באותו ערב, וכי היא מצידה שיתפה בכך את אחותה א' (ראה עמ' 706 לפרוטוקול הדיון מיום 22.2.2017) – והן בעדותה של א', שהעידה אף היא כי שמעה את פרטי האירוע מת' בסמוך להתרחשותו (ראה עמ' 208 לפרוטוקול הדיון מיום 29.6.2016).

103. בית המשפט ייחס מהימנות לגרסת ק' והתרשם לחיוב מעדותה. כך עולה מקביעותיו הבאות:

"ק' הקפידה להעיד רק לגבי הנתונים שהיא יודעת מידיעה אישית, רק לגבי האירוע המצומצם במשחק המחבואים, וכאשר התבקשה להתייחס למידע ששמעה מעדות אחרות – הזכירה זאת. לא התרשמתי שהיה ניסיון להגזמה או נטייה 'להשחיר את פניו' של הנאשם [המשיב – י' א'], כפי שטוענת ההגנה" (פסקה 100 לפסק הדין).

ובהמשך:

"אבקש להבהיר גם לגבי ק', שאין לומר שהיא בדתה את האירוע, לא שוכנעתי שהיא שיקרה לגבי עצם קיומו של אירוע 'מוזר' שהטריד אותה בילדותה, ואני מאמינה שהיא סיפרה לת' על האירוע 'המוזר' עוד באותו הערב. אדגיש שוב גם לגבי ק', שלא הוכח שכל התיאור 'הומצא' על ידי א' אשר 'שתלה אותו' במוחה של ק', כפי שטוענת ההגנה ושק' התנדבה ללכת למשטרה בשנת 2014 כדי לרצות את א'. אף כאן, קביעתי אינה 'שלא היו דברים מעולם' ושהמדובר בעלילת שווא" (פסקה 106 לפסק הדין).

לעומת המהימנות שיוחסה לגרסת ק', לא קבע בית המשפט ממצא מהימנות באשר לעדותו של המשיב לגבי האישום השלישי, בגדרה הכחיש את המעשה המיוחס לו. בית המשפט קבע כי "גרסתו לא נסתרה, כשם שהיא לא הוכחה" (פסקה 112 לפסק הדין).

104. על אף זאת, לאחר שבחן את מכלול הראיות שהובאו בפניו ביחס לאישום זה, קבע בית המשפט המחוזי כי יש לזכות את המשיב מחמת הספק גם מאישום זה. בהקשר זה נקבע כי:

"מתחייבת המסקנה שפרטי האירוע במשחק המחבואים לא הוכחו ברף ההוכחה הנדרש וקיים ספק, אף אם קל, לגבי הפרטים העובדתיים ההופכים אירוע שכזה למיני, לבעל כוונה מינית, ולכזה אשר יחשב לעבירה פלילית. הוא הדין לגבי הנגיעות הנטענות בישבן. אני סבורה כי קיימת תשתית ראייתית לגבי 'הגרעין הקשה' של האירוע, כלומר – שהייתה איזו שהיא אינטראקציה בין ק' לבין הנאשם [המשיב – י' א'] בשנת 2002, במהלך משחק המחבואים, אך קיימים יותר מדי סימני שאלה לגבי התיאור של האירוע... כך שמתחייבת המסקנה לפיה קיים ספק קל לגבי מהותו של האירוע, פרטי האירוע, והשאלה אם הוא בהכרח בעל אופי מיני" (פסקה 114 לפסק הדין).

בית המשפט הציג חמישה "סימני שאלה" אשר עוררו לשיטתו "ספק קל" לגבי פרטי אירוע משחק המחבואים. בדומה לדיון באישום השני, אף במקרה זה אני קובע כי אין באותם "סימני שאלה" כדי לעורר קושי ממשי המערער את גרסת ק', וממילא אין בהם להביא לזיכוי המשיב.

בדיון להלן אבאר את טעמי לכך.

105. הקושי הראשון שהציג בית המשפט הוא כבישת התלונה על ידי ת' וא', אשר בחרו שלא לדווח על הפגיעה הנטענת של המשיב בק' במשך שנים רבות לאחר שידעו על התרחשות האירוע בשנת 2002.

הן ת' והן א' העידו בהקשר זה כי הן החליטו "שזה נשאר בסוד" (עמ' 706 לפרוטוקול הדיון מיום 22.2.2017) ו"שאף אחד לא יידע מזה... זהו זה נקבר ביננו" (עמ' 210 לפרוטוקול הדיון מיום 29.6.2016). בית המשפט ציין כי אף אחת מהשתיים "לא סיפקה הסבר מניח את הדעת לאי-המעש", וכי מחדל זה מהווה "כרסום מסוים" בגרסתן ובגרסת ק'.

אין בידי לקבל מסקנה זו. כפי שציין בית המשפט המחוזי, מדובר ב"תא משפחתי מורכב". ת' וא' הסבירו כי חששו לספר על האירוע הן מתוך רחמים על אחותן ע' והן מתוך חשש כי אם יודע הדבר לאביה של ק' או לסבתה, חמותה של ת' – הם עלולים לנקוט באלימות כלפי המשיב. למרבה הצער, תופעה זו של הסתרה או אי-גילוי בזמן אמת היא תופעה ידועה ומוכרת בעבירות מין בתוך המשפחה. מובן כי חשש זה אינו מצדיק את השתקת הפרשה, וממילא גם מניעת טיפול בק', אך יחד עם זאת הסבר זה אינו

בלתי מתקבל על הדעת. מכל מקום, אין בכך כדי להפחית ממשקלה של גרסת ק' עצמה, קרבן העבירה, שהיתה אותה עת ילדה רכה בשנים.

106. הקושי השני והמהותי ביותר שהציג בית המשפט המחוזי הוא כי בחקירת המשטרה משנת 2012 באשר למעשים שביצע המשיב על פי הנטען בר', הכחישו ק' ות' כי המשיב פגע גם בק', וזאת אף כאשר הוצג להן במפורש המידע שמסרו א' ור' לגבי הפגיעה בק' (ראה הודעותיה של ק' במשטרה: נ/1 בעמ' 1-2; נ/2 בעמ' 1-2; וכן הודעותיה של ת' במשטרה: ת/19 בעמ' 3; ת/20 בעמ' 1-2). שתיהן הסבירו כי יתכן שא' אמרה לר' שהמשיב פגע גם בק', "כדי שיהיה לילדה קל לספר" (דבריה של ק' בהודעתה במשטרה, נ/1 בעמ' 2; וראה גם דברים דומים שאמרה ת' בהודעתה, ת/19, בעמ' 3).

רק בשנת 2014 הגישה ק' את התלונה נגד המשיב. במסגרת בירור התלונה, מסרו ת' וק' כי לא אמרו את האמת בחקירה בשנת 2012, וזאת מאחר שהיה זה בסמוך לחתונת פ', בתה של ת' ואחותה של ק', והן לא רצו "להרוס לה את היום הכי חשוב בחיים" (דבריה של ק' בעדותה בבית המשפט, עמ' 19 לפרוטוקול הדיון מיום 22.6.2016; ראה גם דבריה של ת' בהודעתה במשטרה, ת/21, בעמ' 2).

בנוסף, ק' נימקה זאת בכך שבשנת 2012 עמדה ערב גיוסה לצבא, "וזה לא היה בראש שלי לבוא ולהתלונן גם נפשית ולא חשבתי שלפני שנתיים הייתי מסוגלת לשבת פה מולכם ולהעיד וזה קשה נפשית, אז פשוט המשכתי לשתוק כי כבר מגיל 9 התרגלתי לשתוק וכבר התמודדתי עם הדברים וכבר הדחקתי את הדברים" (עמ' 19 לפרוטוקול הדיון מיום 22.6.2016).

107. מצד אחד קבע בית המשפט המחוזי כי התנהגות זו מצד ק' ות' – "מסירת גרסה אקטיבית שקרית בחקירה משטרתית" – מטילה ספק בגרסתן. מצד אחר, קיבל בית המשפט את ההסבר שנתנו ק' ות' בהיותו "כנה והגיוני" וקבע כי אין לדחות את הגרסה רק בשל כבישת העדות, אשר "יכולה להתקבל כמוצדקת".

ואולם, בסופו של דבר, מצא בית המשפט כי מתעוררים "סימני שאלה" בנוגע לפער בין ההכחשה בשנת 2012 להגשת התלונה בשנת 2014, אשר הביאו אותו למסקנה כי יש קושי לקבל את גרסתן של ת' וק'.

כפי שאראה, "סימני שאלה" אלו אינם מצויים בלב הגרסה אלא בשוליה, ולכן, משהסבר לכבישת העדות התקבל על דעתו של בית המשפט, אין בהם לבדם כדי לשמוט

את הקרקע מתחת לגרסה זו. ממילא, לא מצאתי כי יש בנימוקים שהוצגו כדי לערער את התשתית הראייתית המוצקה שהונחה לחובת המשיב גם באשר לאישום השלישי.

108. "סימן שאלה" מרכזי מצא בית המשפט בכך שקיימת "אי בהירות" ביחס לשאלה מי יזם את הכחשת הפגיעה בק' במהלך חקירת המשטרה בשנת 2012: האם היתה זו יוזמה של ת', של פ' ערב נישואיה, או של ק' עצמה.

בניגוד לבית המשפט המחוזי, איני סבור כי קיימת סתירה ממשיית בין הגרסאות בשאלה זו. ק' הסבירה במסגרת התלונה שהגישה בשנת 2014 כי "אמא שלי נחקרה במשטרה וסתרה את הכל כי אני ביקשתי ממנה שאני לא מעוניינת לערב את המשטרה ואני ביקשתי ממנה לא לתת עדות" (נ/3, בעמ' 1). בחקירתה הנגדית בבית המשפט, לשאלת הסניגור, אמרה כי היוזמה שלא לספר על הפגיעה בחקירת המשטרה בשנת 2012 "היתה בקשה של אמא שלי באותה תקופה" (עמ' 28 לפרוטוקול הדיון מיום 22.6.2016). בהמשך הוסיפה כי אמה ידעה שהיא גם ככה לא מעוניינת לחשוף את הדברים באותו שלב (שם, בעמ' 50).

ת' מצידה הסבירה כי בשנת 2012 היתה נתונה במערבולת רגשית, לנוכח חתונת בתה, מחלת הסרטן של אמה, ואשפוזה של א' – כאשר היא עצמה טיפלה בילדיה של א' אותה עת. לדבריה:

"לא יכולתי בשלב זה לעמוד פיזית בתלונה מול המשפחה ולעבור את כל המערבולת הזו [כך במקור – 'א'] לכן זה היה יותר מדי עבורי וקשה היה לי לתמוך בתלונה של ק' ואז הרס משפחתי ... אף ניתקתי קשר עם המשפחה מרוב עומס נפשי לכן את מבינה למה מסרתי שזה לא היה. ועכשיו ק' שוחחה עימי ואמרה לי שאם היא לא תתלונן ולא תפרוק את זה מעליה בתלונה היא לא תוכל להתקדם הלאה והפעם הבטחתי לה שאני אתמוך בה. וכעת למרות שקשה לי אני איתה ותומכת בה" (ת/21, עמ' 2).

לפי גרסתה של פ' בהודעתה במשטרה (נ/31) ובעדותה בבית המשפט, הן היא עצמה והן אמה ת' ביקשו מק' שלא להתלונן במשטרה ערב החתונה:

"הופעל על ק' לחץ מאוד גדול, מצדי, מצד של אמא שלי שכאילו הכל לפני חתונה וכאילו עניין אותי יותר השמלה, עניין אותי שאנשים יבואו לשמוח בשמחה שלי. היום אני מבינה כמה שזה היה טעות גדולה ... הכל במשפחה פשוט התחיל להתפוצץ, אנשים התחילו לאיים שלא יבואו

לחתונה שלנו ... הכל פתאום התפוצץ בבת אחת אז כאילו רצינו כזה להשתיק את הסיפור. כאילו זה לא היה הזמן המתאים, כאילו לפתוח את זה באותה תקופה" (עמ' 279 לפרוטוקול הדיון מיום 30.11.2017).

לשאלת הפרקליטה "של מי היה הרעיון לא לדבר במשטרה?", השיבה פ': "את האמת שאני ביקשתי מאחותי לא, לא להתלונן" (שם).

מכל האמור עולה כי ק', ת' ופ' אכן לא הציגו תשובה ברורה לשאלה מי מהן יזמה את ההחלטה שלא לדווח על הפגיעה במהלך חקירת המשטרה משנת 2012. ואולם, ניסיון החיים מלמד כי לא מן הנמנע שאין תשובה חד משמעית לשאלה זו. יתכן בהחלט כי היתה זו יוזמה משותפת של שלושתן יחד, שנבעה ממספר סיבות: החתונה הקרבה, מועד הגיוס הקרוב, הסערה המשפחתית שבה לא רצו "לתפוס צד", אי-בשלות להתמודד עם השלכות הגשת התלונה באותה עת, וסיבות נוספות. יתכן גם כי כל אחת מהן ביקשה לקחת על עצמה את האחריות למחדל זה.

כך או כך, איני סבור כי לשאלה זו חשיבות מכרעת. בהינתן שהסבר שסיפקו ק' ות' לפער בין גרסאותיהן בשנת 2012 ובשנת 2014 התקבל על בית המשפט, הרי שאין לייחס משקל של ממש לשאלה השולית יחסית מי יזם את המהלך, ובוודאי שאין באי-ההתאמות בין התשובות המסוימות ביחס לשאלה אחרונה זו כדי להפחית ממהימנות גרסתן.

109. "סימן שאלה" נוסף מצא בית המשפט בסתירה בין גרסאותיהן של השתיים לגבי מעורבותו של אביה של ק' בהחלטה שלא לדווח על הפגיעה בשנת 2012, ובכך שהוא לא נקרא להעיד בעניין זה.

לשיטתי, אף סוגיה זו היא שולית ביחס לשאלה המהותית של הפער בין הגרסאות משנת 2012 ומשנת 2014, ולכן אף אם קיימת אי-התאמה בין עדויותיהן של ק' ות' לעניין מעורבות האב בהחלטה, אין בכך כדי להשפיע על מהימנות הגרסה בכללותה.

110. לבסוף, הביע בית המשפט המחוזי תמיהה באשר לשאלה מדוע חיכתה ק' כשנתיים עד להגשת התלונה, ולא הגישה אותה מיד לאחר חתונת אחותה.

כשלעצמי, איני רואה קושי בדבר, בוודאי לא כזה אשר פוגע במהימנות גרסתה. כפי שהסבירה ק', ההחלטה שלא לדווח על הפגיעה בשנת 2012 נבעה ממכלול של

גורמים ולא רק בשל חתונת אחותה הקרבה, וממילא, גם לאחר האירוע יתכן בהחלט שלא אזרה את האומץ הנדרש כדי להגיש את התלונה. בנסיבות שתוארו, ובין היתר גם בשל גילה הצעיר באותה עת, איני סבור כלל וכלל כי יש לזקוף זאת לחובתה.

111. בסופו של דבר, אין ספק כי העובדה שת' וק' לא סיפרו על הפגיעה במסגרת חקירת המשטרה בשנת 2012, בפרט כאשר נשאלו על כך באופן מפורש, מעוררת קושי. יחד עם זאת, שוכנעתי כי עובדה זו אינה מלמדת על כך שהפגיעה לא התרחשה כלל, אלא על כך שבחרו שלא לחשוף את הדברים באותו שלב.

מסקנה זו נלמדת גם מתמליל שיחה בין נ' (בעלה של א') לת' מיום 19.9.2012, אותה הקליט נ' מבלי ידיעתה של ת' (ראה עמ' 718-719 לפרוטוקול הדיון מיום 22.2.2017).

מתוכן השיחה עולה כי ת' היתה מודעת באותו שלב לכך שהמשיב אכן פגע בק' – גם אם לא ברור מה בדיוק כללה הפגיעה – אך בחרה שלא להתלונן על כך במשטרה, ובלשונה: "אני לא רוצה לפתוח את הנושא של הבת שלי" (ת/18, בעמ' 2). כאשר נ' שאל את ת' "מה באמת קרה עם ק' ? כי אני לא יודע כלום, אני יודע שהיה משהו, מה אני לא יודע", השיבה ת':

"לא משנה, היה משהו מאוד קל, מאוד מאוד קל. משהו באמת באמת קל וזה היה לפני כל כך הרבה שנים, לא בא לי לפתוח את זה, לא בא לי לרוץ לבתי משפט נ', אין לי כוח. ... אני אמרתי זה לא בשבילי הדברים האלה, לא מתאים לי לפתוח את הסיפור שלי. ... העדות הזאת תגיע לבית המשפט. אני לא רוצה להגיע עם הבת שלי לבית משפט כי היא תצטרך להעיד ולהגיד שהוא עשה ככה וככה, לא מעוניינת. ... אני לא רוצה, כי אם הייתי רוצה וא' רצתה אז לפני תשע שנים אפשר היה לבוא ולהגיד לי בואי נפוצץ את העניין שלי ושלך, אבל שזה פגע בילדים שלה פתאום היא קמה, כמו אז שזה פגע לי אז לפני תשע שנים בק' היא לא קמה ... אם אני שתקתי לפני תשע שנים והיא גם שתקה לפני תשע שנים, על המקרה שלה, לא בא לי לפתוח את זה היום" (שם, בעמ' 4-2).

אמנם, בהודעתה במשטרה משנת 2012, כשנשאלה ת' על תוכן שיחה זו, אמרה שהיא לא זוכרת שהמשיב "נגע בק' כשהיא היתה קטנה", ואמרה לנ' שהמשיב פגע בה כדי לא "להגיד לו שאשתו שקרנית" (ת/20, בעמ' 1-2); אך בעדותה בבית המשפט אמרה כי "אני חושבת שאני בשיחה עצמה אני כן מודה שכן היו דברים ואנחנו לא מוכנים לזה

[להגיש תלונה במשטרה – י' א'] ואנחנו לפני חתונה" (עמ' 717 לפרוטוקול הדיון מיום 22.2.2017).

גם נ' הסביר, בעדותו בבית המשפט, כי "ת' באותה שיחה הייתה מאוד עצבנית על א' כי בעצם לת' היה איזושהו סוג של קנאה שא' לא התייחסה אליה ... ואז בעצם מתוך נראה נקמה או מתוך לעשות דווקא, אז היא לא כל כך רצתה לעזור לה" (עמ' 1025 לפרוטוקול הדיון מיום 18.5.2017).

לנוכח כל האמור, ובין היתר לנוכח תוכנה של אותה שיחה מוקלטת משנת 2012, נחה דעתי כי הפער בין גרסאותיהן של ת' וק' במשטרה משנת 2012 ומשנת 2014, אינו מלמד על כך שהן בדו מליבן את הדברים בשנת 2014, אלא על כך שבשנת 2012 הן קיבלו החלטה מודעת ומושכלת שלא לחשוף את הפגיעה.

112. הקושי השלישי שהציג בית המשפט המחוזי, אשר מנע ממנו לקבל את גרסת ק', הוא כי "קיימת אי בהירות לגבי חלק מהרכיבים של האירוע הנטען [במשחק המחבואים – י' א'], והתיאור שהושמע בבית המשפט – אינו תואם את האמור בכתב האישום ואינו תואם את התיאור של ק' שנמסר במשטרה בשנת 2014" (פסקה 106 להכרעת הדין).

בהקשר זה הצביע בית המשפט על מספר שינויים בין הגרסאות:

השוני הראשון – בעוד שבהודעתה במשטרה (נ/3) תיארה ק' כי כשנכנסה לחדר המשיב ישב על המיטה, ואז פרש שמיכה והוריד את מכנסיו – בעדותה בבית המשפט תיארה כי כשנכנסה לחדר המשיב כבר שכב על המיטה מכוסה בשמיכה.

השוני השני – בעוד שבחקירתה במשטרה העידה כי המשיב אמר לה "בואי תניחי את הראש שלך כאן יהיה לך טוב" – בבית המשפט תיארה כי אמר "שימי את הראש כאן את הידיים כאן והכל יהיה בסדר" (עמ' 16 לפרוטוקול הדיון מיום 22.6.2016). בית המשפט המחוזי הדגיש כי הגם שאין שוני לשוני רב בין האמירות, הרי ש"אמירה אחת נגועה בנופך מיני ברור, והשניה – עשויה גם להתפרש כלא מינית, וקשורה למשחק המחבואים" (פסקה 106 לפסק הדין).

השוני השלישי – בעוד שבחקירתה במשטרה תיארה ק' רק שהמשיב הוריד את ראשה לכיוון איבר מינו החשוף, בעדותה בבית המשפט העידה בנוסף כי המשיב החזיק

בידיה והניחן על איבר המין שלו. פרט אחרון זה – שבית המשפט ראה בו את "הרכיב החשוב ביותר של האירוע הנטען" – לא הופיע בכתב האישום.

השינויים הללו בין גרסאותיה של ק' בהודעתה במשטרה ובעדותה בבית המשפט הביאו את בית המשפט המחוזי למסקנה לפיה בעוד ש"סיפור המסגרת" הוא עקבי, קיימים "רכיבים לא עקביים" בגרסה, ולכן יש קושי לאמצה.

113. בניגוד לבית המשפט המחוזי, אני סבור כי גרסתה של ק' כפי שהוצגה בהודעתה במשטרה משנת 2014 ובעדותה בבית המשפט היא עקבית וקוהרנטית, ונתמכת גם בעדותה של ת' על תיאור האירוע כפי ששמעה מפי בתה עוד באותו ערב.

מטבע הדברים, לנוכח חלוף השנים מאז התרחשות האירוע בשנת 2002 ועד להגשת התלונה בשנת 2014, ולנוכח גילה הצעיר של ק' העת האירוע, קיימות אי-אילו אי-התאמות בין התיאורים, אך אין בהן כדי לערער את מהימנות הגרסה. דברים אלו נכונים במיוחד ביחס לפרטים שוליים כגון האם המשיב אמר לק' "יהיה בסדר" או "יהיה לך טוב", אך הם נכונים במידה שווה גם ביחס לשאלה החשובה יותר האם המשיב דחף רק את ראשה של ק' לכיוון איבר מינו החשוף או שהביא גם את ידיה לכיוונו על מנת שתיגע בו.

בהקשר אחרון זה, אני מקבל את מסקנת בית המשפט לפיה השוני בין תיאורי המקרה משמעותיים במידה כזו כך שתיאור אחד הוא "מיני ועברייני" ואילו השני הוא "אירוע מוזר" בלבד, כלשון בית המשפט, שאינו נושא בהכרח אופי מיני. אף לפי הגרסה המקלה, לפיה המשיב דחף את ראשה של ק' בלבד לכיוון איבר מינו החשוף, אין כל ספק כי מדובר במעשה פלילי חמור המחייב הרשעתו בדין.

114. הקושי הרביעי עליו הצביע בית המשפט הוא כי אין זה הגיוני שהמשיב ביצע את המעשה המיוחס לו, בעת שדלת החדר היתה פתוחה (כפי שהעידה ק'), ובעת שילדי המשפחה עברו מחדר לחדר כחלק ממשחק המחבואים.

אני סבור שאין לקבל הנחה זו. ניסיון החיים מלמד כי עברייני מין אינם מודרכים על פי השכל הישר, ונוטים לקחת סיכונים שאינם בהכרח סבירים. חלקם אינם נרתעים מביצוע זממם גם בנסיבות שיכולות בקלות להביא לחשיפת מעשיהם ברבים, כגון ביצוע העבירות בשעות היום, בנוכחות בני משפחה אחרים ובמקומות שאינם מוסתרים מעין רואה.

זאת ועוד. במקרה זה, המעשה המיוחס למשיב באישום השלישי דומה בנסיבותיו לתיאור אחד מהאירועים עליהם העידה א"מ בהודעתה במשטרה (נ/15 א בעמ' 3 ; נ/17 בעמ' 1-12) ובעדותה בבית המשפט (עמ' 555 לפרוטוקול הדיון מיום 20.2.2017), במהלכו ניצל המשיב את משחק המחבואים בין ילדי המשפחה לצורך ביצוע עבירת מין בא"מ. דפוס פעולה זה מלמד באופן ספציפי לגבי המשיב כי האפשרות שייתפס בשעת מעשה על ידי בני המשפחה האחרים לא הרתיעו מלבצע את זממו.

115. הקושי החמישי שהוצג בפסק הדין מתייחס לאי-התאמה בין גרסת ק' לגרסת א' בשאלת המועד בו סיפרה ק' לא' על האירוע.

גרסת ק' היתה עקבית גם בהודעתה במשטרה וגם בעדותה בבית המשפט, ולפיה כשהיתה בת 16 סיפרה לא' על האירוע במשחק המחבואים, וא' בתגובה אמרה לה שהיא יודעת על המקרה, שכן ת' סיפרה לה עליו בסמוך להתרחשותו (נ/3, בעמ' 1 ; עמ' 17 לפרוטוקול הדיון מיום 22.6.2016). לעומת זאת, גרסתה של א' בחקירתה הנגדית היתה כי היא לא זוכרת שק' סיפרה לה על האירוע בשנת 2009 (עמ' 524 לפרוטוקול הדיון מיום 19.7.2016).

בניגוד לבית המשפט המחוזי, לטעמי השוני המסוים בין הגרסאות בנקודה זו אינו מעורר קושי מהותי. חשיבות מרכזית יש לייחס לידיעתה של א' על האירוע בסמוך להתרחשותו, מפי ת', שכן על כך העידה הן במשטרה והן בבית המשפט. בהשוואה לכך, השאלה האם א' שמעה על כך בנוסף שבע שנים לאחר מכן מפיה של ק' עצמה, אינה מצויה בליבת הדברים ואין בהבדל בין הגרסאות בנקודה זו כדי להפחית ממהימנות גרסתה של ק'. כך במיוחד, כאשר א' הבהירה, לשאלת בא-כוח המשיב, כי לא זכור לה שק' סיפרה לה על כך, אבל "אם היא תבוא ותגיד שהיא אמרה לי יכול להיות שכן אבל אני לא זוכרת משהו כזה" (שם, בעמ' 525).

116. לסיכום עד כה, לא מצאתי כי יש ב"קשיים" שהציג בית המשפט המחוזי בפסק דינו כדי לערער את גרסתה של ק' או להפחית מהמשקל שיוחס למהימנותה. ממילא, אין בקשיים אלו כדי להצדיק קיומו של ספק סביר באשמת המשיב גם באישום השלישי.

117. בשולי האישום השלישי, לא מצאתי לנכון להתערב במסקנתו של בית המשפט המחוזי, לפיה לא הוצגה תשתית ראיתית מספקת להרשעת המשיב גם בעבירות מין

במשפחה (מעשים מגונים) בגין ליטוף ישבנה של ק' בהיותה קטינה בהזדמנויות שונות (סעיף 5 לאישום השלישי).

כל שהעידה ק' בעניין זה היה כי:

"ההתנהגות שלו בכללי תמיד שהיינו באים לסבתא או היה [כך במקור – י' א'] קרבה כלשהי עם הנאשם תמיד היה איזשהו ליטוף על הישבן, אם היינו יושבים לידו או מולו בארוחת שישי אז תמיד איכשהו היינו מרגישים את הרגליים שלו מטפסות על שלנו בשולחן. כל קרבה וכל העברת יד או מבטים מאוד חודרים שגורמים לאי נעימות, תמיד ניסיתי שזה לא יקרה אבל לפעמים ליד עוד אנשים אז פשוט היה מנצל את הרגעים האלה שאף אחד לא רואה ככה ולהעביר איזה יד או רגל" (עמ' 21 לפרוטוקול הדיון מיום 22.6.2016).

גרסה זו של ק' ביחס לאירועים הנוספים היא כוללנית, אינה נתמכת בפרטים, ואינה מעוגנת דיה בנתונים ברורים של זמן ומקום. לגרסה זו אף לא נמצאה תמיכה נוספת בראיות שהציגה המערערת באישום זה לבית המשפט המחוזי. בנסיבות אלה, ומשבאת-כוח המערערת עצמה, בתום הדיון שנערך בפנינו, לא ביקשה להרשיע את המשיב כעת בגין מעשים אלו, לא מצאתי לנכון להתערב במסקנת בית המשפט המחוזי אשר זיכה את המשיב מהעבירות המיוחסות לו בגין מעשים אלו.

לסיכום האישום השלישי:

118. לאחר שבחנתי את מכלול הראיות שהוצגו ביחס לאישום השלישי, אינני שותף למסקנת בית המשפט המחוזי לפיה "קיים ספק, אף אם קל, לגבי הפרטים העובדתיים ההופכים אירוע שכזה למיני, לבעל כוונה מינית, ולכזה אשר יחשב לעבירה פלילית" (פסקה 114 לפסק הדין).

בניגוד לכך אני סבור כי גרסתה של ק', שהתקבלה כמהימנה על ידי בית המשפט המחוזי, ביחד עם הראיות הנוספות התומכות בה – עדותה של ת' ועדותה של א' – משמשת בסיס מספק להרשעת המשיב מעל לכל ספק סביר בעבירה של ניסיון לביצוע עבירת מין במשפחה (מעשה מגונה) בגין האירוע במהלכו חשף את איבר מינו בפני אחייניתו בת ה-9, והוריד את ראשה לעברו, כל זאת תחת השמיכה בחדר השינה בביתו.

119. המשיב טען, כי העובדה שהוגשו שתי תלונות נוספות מטעם בני המשפחה, שהוחלט לא להעמידו לדין בגינן, מלמדת על חפותו גם באישומים בהם הועמד לדין. בהקשר זה מפנה המשיב לתלונה שהוגשה על ידי ל', בנה הקטין של א' ואחיה של ר', שנחקר על ידי חוקרת ילדים ביום 12.9.2012, בהיותו בן 8, וסיפר כי המשיב "דחף אצבעות" לישבנו וכן הכניס את ידו למכנסיו (ת/50); וכן לתלונה שהוגשה על ידי פ', בתה של ת' ואחותה של ק', ביום 15.6.2017, במסגרתה טענה כי המשיב פגע בה מינית בכך ש"דחף את ידו" לישבנה שש שנים קודם לכן (נ/32).

לא מצאתי כי בתלונות אלו, שהוחלט לא להעמיד את המשיב לדין בגינן, יש כדי להשפיע על משקלן של העדויות שנמסרו לגבי המעשים שיוחסו למשיב בכתב האישום.

המערכת בחרה שלא לייחס למשיב אישומים נוספים, וטעמיה עימה. אין הדבר מעיד בהכרח על כך שהמעשים שתוארו באותן תלונות נוספות לא בוצעו על ידי המשיב; אלא יתכן שהחלטה זו טמונה בחולשת הראיות לגביהן. מכל מקום, משדחה בית המשפט המחוזי מכל וכל את טענת המשיב באשר לקיומה של עלילת שווא שנרקחה נגדו על ידי א' ויתר בנות המשפחה, אין בקיומן של תלונות נוספות שנגנזו כדי להשפיע על שאלת אשמתו או חפותו באישומים האחרים, שלגביהם נוהל הליך ונשמעו ראיות רבות.

120. מוסיף המשיב וטוען, כי זיכוי מוצדק גם בשל "זיהום עדויות", שהיקפו בתיק זה היה בגדר "תופעה חריגה", כלשונו. "זיהום" זה התבטא לטענתו בפגישות הרבות שנערכו בין בני המשפחה עובר להגשת התלונות, בשיחות שהוקלטו, ואף בשיחות בין העדים לאורך ניהול ההוכחות במשפט.

בבוחנו טענה דומה שהעלה המשיב, קבע בית המשפט המחוזי כי מבחינה

עובדתית:

"אין ספק כי בני כל המשפחה ובמיוחד בנות המשפחה שוחחו מספר רב של פעמים על האירועים הנטענים, בסמוך למועד התרחשותם, בסמוך למועד הגשת התלונות במשטרה, לאורך הזמן עד לתחילת ההליכים הפליליים ואף שוכנעתי כי השיחות המשיכו גם במהלך ניהול ההליכים ושמיעת העדויות. ... השיח המשפחתי חרג בהרבה משיח אינפורמטיבי או תומך, וקשה להשתחרר

מהרושם שהשיחות נגעו לפרטי פרטים של האירועים, המניעים, הגרסאות השונות, הקושי שיש בגרסאות השונות ועוד – וזאת באופן שקיים חשש ממשי מזיהום אפשרי” (פסקה 13 לפסק הדין).

יחד עם זאת, ועל אף מספר דוגמאות שציין בית המשפט המחוזי כמעוררות חשש לזיהום עדויות, נמנע בית המשפט מלקבוע כי נגרם בתיק זה זיהום עדויות המחייב את זיכויו של המשיב, ואף דחה מכל וכל את הטענה כי זיהום העדויות מלמד על קיומה של “עלילת שווא נבזית, רחבת היקף ומתוחכמת של א’”, כטענת המשיב.

121. אין ספק כי חשיפתה של פרשה מעין זו – אשר במרכזה טענות לביצוע עבירות מין מצד בן משפחה בארבע בנות משפחה קטניות – היא בבחינת “חומר נפץ”, והיא עשויה לגרום לסערת רוחות עזה בקרב כל בני המשפחה המורחבת, כפי שאכן קרה במקרה שלפנינו. תוצאה זו היא כמעט בלתי נמנעת, ובהחלט עשויה לגרור עימה דיונים בין בני המשפחה על פרטי האירועים באופן שאף יכול להביא לכדי זיהום עדויות, בשל החשש שתוכן עדותם של העדים יושפע משיח שהתנהל מחוץ לחדר החקירות ולאולם בית המשפט.

אך תופעה של זיהום עדויות, כשלעצמה, אינה מלמדת על כך שגרסאותיהם של העדים כולם הן שקריות או בלתי אמינות. טענה של זיהום עדות, צריכה להישקל על ידי בית המשפט בכל מקרה לגופו ועל פי נסיבותיו, וכחלק מהערכתו הכוללת של בית המשפט באשר למהימנות ולאמינות העדויות, על פי הכלים המקובלים העומדים לרשותו – בחינה בלתי אמצעית של האותנטיות של תיאורי העד, עיגונם בזמן ובמקום, השתלבותם בראיות אחרות, ו”ממשות החוויה” שעליה מספר העד (ע”פ 1647/17 פלוני נ’ מדינת ישראל בפסקה 19 (9.1.2019); עניין סך, בפסקה 56 (21.9.2015); ע”פ 3873/08 אטיאס נ’ מדינת ישראל, בפסקה 101 (6.9.2010); ע”פ 420/09 פלוני נ’ מדינת ישראל, בפסקה 79 (23.11.2009)).

כך, גם אם מתעורר חשש לזיהום עדותו של עד בשל שיחות עם בני משפחה או גורמים אחרים על האירוע הנדון במשפט, על בית המשפט לבחון האם זיהום זה השפיע בפועל על שינוי בתוכן עדותו של העד, או על הבדלים בין הדברים שמסר בהודעתו במשטרה לבין אלו שנמסרו מעל דוכן העדים. ככל שהעד דבק בגרסתו לאורך ההליך, ואותות האמת ניכרים מעדות זו, אף אם הוכח ששוחח עם גורמים אחרים שהיו עשויים להשפיע על תוכן עדותו, יכול הדבר להביא לדחיית טענה אפשרית של זיהום עדויות (ע”פ 5617/15 מדינת ישראל, בפסקה 8 (27.7.2016)).

122. בענייננו, התרשמותו של בית המשפט המחוזי מזהום אפשרי של העדויות, לא הביאה אותו למסקנה כי יש לפסול את עדויותיהן של שלוש המתלוננות וא"מ, כמו גם את עדויותיהם של העדים האחרים שבאו בפניו. בית המשפט בחן בקפידה כל אחת מהעדויות והעריך את מהימנותן ומשקלן, ובכך פעל נכונה. בנסיבות אלה, איני מקבל את טענת המשיב בשלב הערעור, לפיה זיכוי מוצדק בשל זיהום העדויות הנטען.

123. ולבסוף, יש לדחות גם את טענת המשיב לפיה הגרעין הדומה בין העדויות מלמד מיניה וביה על תיאום גרסאות וזיהום עדויות. הדמיון בין הגרסאות של בנות המשפחה המתלוננות עומד במקרה זה דווקא לחובתו של המשיב, שכן ניתן לייחסו לדפוס פעולה שיטתי מצד המשיב, אשר פגע במספר בנות משפחה תחת אמתלות דומות ותוך ניצול ההזדמנויות שנקרו בדרכו בחיק המשפחה (ראה והשווה: ע"פ 9882/17 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 31 (16.4.2019)).

אחרית דבר

124. המשיב שלפנינו הועמד לדין בבית המשפט המחוזי בגין ביצוע עבירות מין בשלוש מבנות משפחתו, בהיותן קטינות צעירות בשנים. שלושתן – אם, בתה ואחייניתה – העידו בבית המשפט המחוזי, ולאחריהן עלתה על דוכן העדים בת משפחה נוספת בה פגע המשיב, אשר בעניינה לא הוגש כתב אישום, בשל התיישנות המעשים.

בית המשפט המחוזי לא פסל את עדויותיהן של הארבע כבלתי מהימנות, ואף סבר כי הן העידו על אירועים שהתרחשו במציאות, אך בשל קשיים אלו ואחרים בגרסאותיהן סבר כי לא ניתן על בסיסן להרשיע את המשיב בפלילים מעבר לספק סביר.

משהובא העניין להכרעתנו במסגרת ערעורה של המדינה, סברתי כי נסיבותיו המיוחדות של המקרה – ובפרט התמקדותו של הערעור במסקנותיה המשפטיות של הערכאה הדיונית, להבדיל מממצאי מהימנות – מאפשרות את התערבותנו בהכרעת הדין המזכה.

לאחר שבחנתי בדקדקנות את מצבור הראיות שנפרש בבית המשפט המחוזי, מצאתי כי הונחה תשתית ראייתית מוצקה לחובת המשיב, שאינה מאפשרת להסיק כל מסקנה אחרת המתקבלת על הדעת, מלבד זו שלפיה המשיב ביצע את העבירות המיוחסות לו.

125. עדויותיהן של הנפגעות תמכו וחיזקו זו את זו, וניתן היה לזהות קו אחד רציף המחבר ביניהן. קו זה נפרש אמנם על פני למעלה מחצי יובל שנים, אך מלמד על דפוס התנהגות אחיד של המשיב: ניצול הזדמנויות של מפגש משפחתי יום-יומי עם בת משפחה קטינה, רגעי או מתוכנן, לצורך סיפוק תאוותיו המיניות. בחינה מצרפית של כל העדויות על מעשיו הדומים של המשיב, מאששת אפוא את המסקנה ההכרחית בדבר הרשעתו בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום.

126. אציע על כן לחבריי לקבל את הערעור, ולהרשיע את המשיב כדלהלן:

באישום הראשון - בכל העבירות המיוחסות לו;

באישום השני – בעבירה אחת של מעשה סדום במשפחה בשל האירוע השני המתואר באישום זה; וכן בעבירה של מעשים מגונים במשפחה (ריבוי מקרים), וזאת בשל האירועים הרביעי, החמישי והשביעי המתוארים באישום זה;

באישום השלישי – בעבירה של ניסיון לביצוע עבירת מין במשפחה (מעשה מגונה) בגין האירוע של "משחק המחבואים" המתואר באישום זה.

לו תשמע דעתי, יוחזר עניינו של המשיב לבית המשפט המחוזי לצורך שמיעת טיעונים לעונש וגזירת עונשו.

ש ו פ ט

השופט מ' מזוז:

אני מסכים לפסק דינו המקיף והממצה של חברי השופט י' אלדון ולמסקנותיו.

לאחר מתן הסכמתי כאמור קיבלתי את חוות דעתו של חברי השופט ע' גרוסקופף, ואני מוצא לנכון להעיר קצרות בהתייחס לדבריו. בית המשפט המחוזי לא קבע כי גרסתה של א' היא שקרית ולא שלל את מהימנותה, אלא קבע כי גרסתה "אינה מפורטת דיה ומלווה בקשיים לא מבוטלים שמעוררים את הספק הסביר" (פסקה 40 להכרעת הדין). ברם,

בית המשפט המחוזי לא הסתפק בקביעה כללית זו אלא פירט בהכרעת דינו את אותם קשיים בגינם סבר כי גרסתה של א' מותירה ספק סביר. לשון אחר – אין מדובר בקביעת מהימנות כללית שלילית המבוססת על התרשמות בלתי אמצעית, אלא בקשיים קונקרטיים שבית המשפט מנה ופירט, ומשכך, יש בידינו כערכאת ערעור לבחון את אותם קשיים כדי להיווכח אם יש בהם כדי להטיל ספק בגרסתה של א'. ודוק – הקשיים עליהם עמד בית המשפט המחוזי מתייחסים בעיקרם להיבטים משפטיים ועובדתיים, שיש בידי ערכאת הערעור כלים לבחנם. כך עשה חברנו השופט אלרון (פסקאות 32 ואילך לחוות דעתו), ואני שותף מלא למסקנותיו בנוגע לאותם קשיים.

ש ו פ ט

השופט ע' גרוסקופף:

1. אני מסכים לקבלת הערעור, כמפורט בחוות דעתו המקיפה והיסודית של חברי, השופט יוסף אלרון. עם זאת, בכל הנוגע להרשעה באישום הראשון, המתייחס לעבירות שבוצעו כלפי המתלוננת א', הנמקתי שונה מהנמקתו, כפי שאפרט בקצרה להלן.

2. בית המשפט קמא סבר כי לא ניתן להרשיע את המערער באישום הראשון מאחר שגרסתה של המתלוננת א', הגם ש"לא הוכח שהמדובר בגרסה שקרית או בגרסה משוללת יסוד", "אינה מפורטת דיה ומלווה בקשיים לא מבוטלים שמעוררים את הספק הסביר בדין הפלילי". חברי, השופט אלרון, מנתח לגופם "את אותם קשיים וחסרים ראייתיים שעוררו את הספק הסביר בליבה של הערכאה הדיונית", ומגיע למסקנה כי "לאו קשיים הם", ועל כן "ניתן לקבוע על בסיסה ממצאי עובדה התומכים בהרשעתו של המשיב", ובלבד שנמצא לדברים חיזוק בהתאם לדרישה הראייתית הקבועה בסעיף 354(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

3. משמעותה של גישת חברי היא מרחיקת לכת: בעוד שהערכאה המבררת סברה כי עדותה של המתלוננת א' אינה מהימנה דיה, ועל כן לא ניתן לבסס עליה את הרשעת המשיב באישום הראשון; הרי שלהערכת חברי עדותה של המתלוננת א' מהימנה דיה על מנת לבסס עליה הרשעה, וכל שנדרש, ואף זאת בשל מצוות המחוקק בלבד, הוא מציאת חיזוק לעדות זו.

4. הליכה בדרך זו, הממירה את הערכת המהימנות של הערכאה הדיונית בהתרשמות ערכאת הערעור אינה נראית בעיני אפשרית במקרה שלפנינו. עסקינן במקרה מובהק בו קביעות המהימנות נשענות על ההתרשמות הישירה של הערכאה המבררת מהעדים שהעידו לפניה. ערכאת הערעור, שהעדים לא העידו לפניה, והבוחנת את העדויות מהכתובים בלבד, נמצאת בעמדת נחיתות מובנית בבואה לבחון את ממצאי המהימנות של הערכאה הדיונית. מטעם זה, נוהגת בכל ערכאות הערעור ההלכה לפיה אין זו דרכה של ערכאת ערעור להתערב בקביעות מהימנות שנעשו על ידי הערכאה הדיונית. כך, כעניין של יום ביומו, בעניינים אזרחיים ופליליים כאחד. כך, במיוחד, ביחס לעבירות מין שבוצעו בתוך התא המשפחתי (ראו, מבין אסמכתאות רבות, ע"פ 8146/09 אבשלום נ' מדינת ישראל (8.9.2011) (להלן: "עניין אבשלום"); ע"פ 54/11 אפג'ר נ' מדינת ישראל, פסקה 28 (7.3.2012); ע"פ 4487/10 גלילי נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (6.11.2012); ע"פ 9882/17 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקאות 21 ו-22 (16.4.2019)).

5. בית משפט זה עומד על הלכה זו, המהווה את אבן המסד של דרך הדיון בערעור, מדי יום ביומו. אכן, להלכה זו מספר לא מבוטל של חריגים, ואולם אף אחד מהם אינו מתקיים במקרה שלפנינו (לסקירה מקיפה של החריגים ראו עניין אבשלום, פסקה 19). קביעותיה של הערכאה המבררת מבוססות על התרשמותה הישירה מעדותה של המתלוננת א' ומעדותו של המשיב. אין זו הערכת מהימנות המבוססת על שיקולים שבהגיון ובשכל הישר בלבד; אין זו הערכת מהימנות הנסמכת על ראיות שערכאת הערעור יכולה להתרשם מהן במישרין בעצמה; לא ניתן להצביע על טעות ברורה בפסק הדין הנוגעת להערכת המהימנות; לא ניתן לטעון כי התרשמות הערכאה המבררת מופרכת וחסרת הגיון וכיו"ב. זאת ועוד, המדובר בהתרשמות המשותפת לשלושת שופטי ההרכב ששמעו את המתלוננת א' ואת המשיב. בהערכת מהימנות שכזו אין ערכאת ערעור יכולה להתערב על פי ההלכה הנוהגת.

6. הדיון בערכאת הערעור צריך, אם כך, להניח את שקבעה הערכאה המבררת בשאלת מהימנות גרסתה של המתלוננת א': גרסה זו לא נמצאה שקרית או משוללת יסוד, ואולם היא גם לא נמצאה מהימנה דייה על מנת לבסס עליה הרשעה באישום הראשון מעבר לכל ספק סביר. מכאן שעל מנת להרשיע באישום הראשון לא ניתן להסתפק בעדותה של המתלוננת א' לבדה. גם לא ניתן להסתפק במציאת חיזוק פנימי לעדות בלבד. יש לבחון האם קיימות ראיות חיצוניות התומכות בעדות זו, ואשר הצטברותן אליה מאפשרת לקבוע את אשמתו של המשיב מעבר לכל ספק סביר.

7. בית המשפט קמא סבר כי לעדות לא קיים חיזוק פנימי, לא כל שכן סיוע בראיות חיצוניות. המדינה בערעורה סוברת כי בכך שגה בית המשפט קמא, שכן עדותן של שלוש המתלוננות האחרות בתיק – המתלוננת א"מ, אשר בעניינה לא הוגש כתב אישום מחמת התיישנות, והמתלוננות ר' ו-ק', שבפגיעות בהן עוסקים האישומים השני והשלישי בהתאמה – מספקות זו לזו חיזוק ואף סיוע, והצטברותן מאפשרת הרשעה בכל סעיפי כתב האישום. במילים אחרות, לשיטת המאשימה, די בהצטברות תלונות מצד מספר מתלוננות במעשים דומים, שלגבי כל אחת מהן אין די ראיות על מנת לבסס הרשעה מעבר לכל ספק סביר כשהיא עומדת בפני עצמה, על מנת לבסס הרשעה מעבר לכל ספק סביר ביחס למכלול האישומים.

8. העמדה לפיה ניתן להרשיע נאשם על סמך הצטברות של מספר אישומים דומים, אשר כל אחד מהם לא הוכח ברמת הוודאות הדרושה, היא עמדה המעוררת קושי לא מבוטל (המדינה מתבססת על דעת הרוב בע"פ 4009/90 מדינת ישראל נ' פלוני, פ"ד מז(1) 292 (1993), אך שם השאלה התעוררה ביחס לעמידה בדרישה סטטוטורית לסיוע, ולא ביחס לעמידה בנטל ההוכחה מעבר לכל ספק סביר. לדיון בסוגיה של הרשעה על בסיס סטטיסטי בשל הצטברות אישומים ראו: Alon Harel & Ariel Porat "Criminal Responsibility for Unspecified Offenses" 94 *Minnesota Law Review* 261 (2009); Ariel Porat & Eric A. Posner "Aggregation and Law" (2012) 40 - 34 *Yale Law Journal* 122). ואולם, לאור קביעותיו של חברי, השופט אלרון, ביחס לאישומים השני והשלישי – קביעות המקובלות עלי במלואן – אין לי צורך לעסוק בשאלה מורכבת זו. משנמצא כי יש להרשיע את המשיב בגין המעשים המיוחסים לו ביחס למתלוננות ר' ו-ק', פשיטא כי ניתן להשתמש בקביעות אלה לביסוס גרסתה של המתלוננת א', וזאת בהינתן הדמיון שבין המעשים המיוחסים למשיב על ידי המתלוננות הללו למעשים המיוחסים לו באישום הראשון.

9. זאת ועוד, ניתן וראוי בנסיבות המקרה שלפנינו לייחס משקל גם לעדותה של המתלוננת א"מ, וזאת הן ביחס לכך שהיא עצמה נפגעה בצורה דומה על ידי המשיב והן לכך שהיא והמתלוננת א' חשפו זו בפני זו את הפגיעות שפגע בהן המשיב בילדותן (ובעניין זה אני מצטרף לניתוחו של חברי בפסקאות 55-58 של חוות דעתו). ויובהר, הפגיעות עליהן התלוננה המתלוננת א"מ אומנם התיישנו, ואולם אין בכך כדי למנוע שימוש בעדותה על מעשים דומים שבוצעו בה לביסוס גרסתה של המתלוננת א' (ראו והשוו: ע"פ 4327/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 23 (5.6.2013); ע"פ 3215/07 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 24 (4.8.2008); ע"פ 3648/04 פלוני נ' פלוני, פסקה ה(5) (15.9.2005)). ודוק, בית המשפט קמא התרשם לחיוב מעדותה של א"מ, אך ציין כי "לא

אוכל לקבוע בוודאות שגרסתה הוכחה ויכולה לשמש חיזוק לגרסת [המתלוננת א'] (פסקה 65 לפסק הדין). ואולם, משנמצא כי לפחות ביחס לשתי מתלוננות אחרות (ר' ו-ק') ניתן לקבוע בוודאות הדרושה כי התרחשו פגיעות דומות, יש מקום לראות גם בעדותה של המתלוננת א"מ משום תמיכה בגרסתה של המתלוננת א'.

10. סיכומו של דבר, בשונה מחברי, השופט אלרון, אינני סבור כי ניתן להרשיע את המשיב באישום הראשון על סמך עדותה של המתלוננת א' (בתוספת החיזוק הנדרש על פי חוק), וזאת מאחר שהערכאה המבררת לא מצאה עדות זו כמהימנה במידה מספקת על מנת לבסס עליה הרשעה, ובקביעת מהימנות זו אין בסיס להתערבות ערכאת ערעור. יחד עם זאת, סבורני כי הרשעתו של המשיב באישומים השני והשלישי, המתייחסים למעשים דומים שביצע כלפי המתלוננות ר' ו-ק', וכן עדותה של המתלוננת א"מ בדבר מעשים דומים שהתיישנו והחשיפה ההדדית בגיל הילדות, מבססים תמיכה חיצונית מספקת לעדותה של המתלוננת א', ומצדיקים הרשעה גם באישום הראשון.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' אלרון, להרשיע את המשיב בשלושת האישומים כמפורט בפסקה 126.

עניינו של המשיב יוחזר לבית המשפט המחוזי לצורך שמיעת טיעונים לעונש וגזירת דינו.

ניתן היום, ב' בטבת התש"ף (30.12.2019).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט